

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΑΝΑΛΥΣΗ
ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και η κρίση της Δημοκρατίας στη
περίπτωση της Ελλάδας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ανδριάννα - Ιωάννα Ασημακοπούλου

Αθήνα, 2024

Τριμελής Επιτροπή

Καλτσώνης Δημήτρης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Πετράκη Γεωργία, Συνταξιοδοτηθείσα Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Αθανασοπούλου Αγγελική, Καθηγήτρια ΕΔΠΙ Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ανδριάννα - Ιωάννα Ασημακοπούλου, 2024

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δε δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Στον αδερφό μου Τάσο που έχασα πολύ νωρίς και αναπάντεχα

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώθηκε με τη συμβολή του επιβλέποντα καθηγητή κ. Δημήτρη Καλτσώνη, ο οποίος αφήνοντάς μου την ελευθερία να μελετήσω μία θεματική ιδιαιτέρως δύσκολη και αγαπημένη για μένα, με βοήθησε σημαντικά με τις εύστοχες επισημάνσεις του. Θα ήθελα ακόμη να ευχαριστήσω τον μεταδιδακτορικό ερευνητή, διδάκτορα και προσωπικό φίλο Ορέστη Βουβονίκο, για τις χρήσιμες συζητήσεις, την επίλυση αποριών επί της διπλωματικής και τη ψυχολογική υποστήριξή του σε στιγμές άγχους και ανησυχίας. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τις καλές μου φίλες Μυρτώ και Δομνίκη, που ήταν δίπλα μου σε όλες τις στιγμές δυσκολιών και άγχους κατά την εκπόνηση της διπλωματικής.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	8
1.Οικουμενικές Ρυθμίσεις.....	10
1.1 Περιεχόμενο Αρχών Yogyakarta	11
1.2 Plus 10	16
2.Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	19
2.1 Περιεχόμενο της Σύστασης CM/Rec(2010)5.....	20
2.2 Διάβρωση της δημοκρατίας και εξέλιξη των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων.....	27
3.Εθνικό Δίκαιο	31
3.1 Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.....	31
3.2 Νόμος 4356/2015	40
3.3 Θέσεις κομμάτων για τη ψήφιση του ν. 4356/2015	41
3.4 Νόμος 4491/2017	44
3.5 Θέσεις κομμάτων για τη ψήφιση του ν. 4491/2017	46
4.Κρίση της δημοκρατίας και περιστολή των κούρ δικαιωμάτων στην Ελλάδα.....	48
Συμπεράσματα	52
Πηγές - Βιβλιογραφία	56

Περίληψη

Η παρούσα πρόταση διπλωματικής εργασίας, αποτελεί μία απόπειρα διερεύνησης του πλαισίου του συσχετισμού μεταξύ του δημοκρατικού πολιτεύματος το οποίο επικρατεί στη περίπτωση της Ελλάδας, της κρίσης που αυτό υφίσταται τόσο σε παγκόσμια όσο και σε εθνική κλίμακα και της διαβίωσης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στο πλαίσιο αυτό. Ξεκινώντας, θα ερευνηθούν πεδία που άπτονται των δικαιωμάτων του ΛΟΑΤΚΙ+ πληθυσμού και πιο συγκεκριμένα, ποια είναι αυτά τα δικαιώματα, εάν και με ποιους τρόπους και μέσα πραγματώνονται στο πλαίσιο της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Επιπλέον, ο περιορισμός, η αμφισβήτηση και εν τέλει η καταπάτηση των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα ιδιαίτερος κατά τα τελευταία έτη σε συνάρτηση με την ευρύτερη κρίση που υφίσταται ο θεσμός της δημοκρατίας, με ενδεικτικές αναφορές τις ομοφοβικές και δολοφονικές επιθέσεις κατά ανθρώπων που ανήκουν στη κοινότητα και τις τεράστιες κοινωνικές και πολιτικές αντιδράσεις ποικίλων κομματικών παρατάξεων για τη ψήφιση του Συνταγματικού Νόμου 4356/2015 περί σύναψης συμφώνου συμβίωσης μεταξύ ομόφυλων ζευγαριών, αποτελούν και αυτά πεδία της διπλωματικής εργασίας. Ακόμη, η δυνατότητα συμμετοχής στη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ατόμων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, θα αποτελέσει κι αυτό ένα από τα πεδία έρευνας, συνδυαστικά με την επικράτηση του δημοκρατικού πολιτεύματος το οποίο βάλλεται από πολυεπίπεδη κρίση.

Λέξεις κλειδιά: Κούιρ κοινότητα, δικαιώματα, κρίση δημοκρατίας, ακροδεξιά κόμματα

LGBTI+ community and the crisis of democracy in the case of Greece

Andriana - Ioanna Asimakopoulou

Abstract

This thesis proposal is an attempt to investigate the context of the correlation between the democratic polity that prevails in the case of Greece, the crisis that exists both on a global and national scale and the life of LGBTI+ people in this context. To begin with, fields related to the rights of the LGBTI+ population will be researched, and more specifically, what are these rights, if and in what ways and means are they realized in the context of modern Greek society. In addition, the limitation, questioning and ultimately the violation of the rights of the LGBTI+ community in the Greek social reality, especially in recent years in connection with the wider crisis that the institution of democracy is undergoing, with indicative references to homophobic and murderous attacks against people that belong to the community and the huge social and political reactions of various party factions for the passing of the Constitutional Law 4356/2015 on the conclusion of a cohabitation agreement between same-sex couples, these are also fields of diplomatic work. Furthermore, the possibility of participation in the functioning of the democratic state by people from the LGBTI+ community will also be one of the fields of research, combined with the prevalence of the democratic state which is suffering from a multi-level crisis.

Key words: Queer community, rights, crisis of democracy, far-right parties

Εισαγωγή

Η κρίση και η αμφισβήτηση του δημοκρατικού πολιτεύματος αποτελεί ένα παγκόσμιας κλίμακας φαινόμενο. Το ξέσπασμα της οικονομικής ύφεσης το 2008, αποτέλεσε τη σοβαρότερη κρίση στον οικονομικό και χρηματοπιστωτικό τομέα, των τελευταίων ετών. Η ύφεση αυτή μετέβαλε κατά πολύ το τρόπο λειτουργίας των κοινωνιών και ως αποτέλεσμα τα αισθήματα απογοήτευσης, δυσαρέσκειας και ανασφάλειας κυριάρχησαν στις κοινωνίες. Οι πολίτες στα περισσότερα δημοκρατικά κράτη, στράφηκαν σε ακροδεξιά και φασιστικά πολιτικά κόμματα. Τα κόμματα αυτά εκφράζοντας την ελπίδα των πολιτών για καλύτερευση των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών, αναδείχθηκαν μέσω των εκλογικών διαδικασιών.

Η αναχαίτιση ωστόσο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν άργησε να πραγματοποιηθεί. Σε όλο το προαναφερθέν κλίμα, οι δημοκρατικές ελευθερίες και τα κεκτημένα δικαιώματα τέθηκαν σε αμφισβήτηση και περιστολή. Η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, αντιμετωπίστηκε και συνεχίζει να αντιμετωπίζεται ως απειλή για τις παραδοσιακές αξίες. Τα φαινόμενα βίαιων συμπεριφορών κατά της κουίρ κοινότητας εντάθηκαν, με αποτέλεσμα τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα να καταπατώνται. Παράλληλα, η διεκδίκηση νέων δικαιωμάτων και η προσφυγή στη Δικαιοσύνη στις περιπτώσεις που χρειαζόταν, περιορίστηκαν σημαντικά.

Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, παρουσιάζονται οι Αρχές της Yogyakarta, οι οποίες αποτελούν το πρώτο κείμενο μη τυπικής ισχύος για τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα. Το κείμενο αυτό συστήνει να ενσωματωθεί το περιεχόμενό του για πληθώρα ζητημάτων της κουίρ κοινότητας, στα εθνικά Συντάγματα των κρατών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται η Σύσταση 15, η οποία αποτελεί το πρώτο ενιαίο ευρωπαϊκό κείμενο για τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Δεν έχει νομική δεσμευτική ισχύ, όπως άλλωστε όλα τα κείμενα τα οποία εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρόλα αυτά τα κράτη παροτρύνονται ισχυρά να συμμορφωθούν με τις συστάσεις αυτές. Τα χαρακτηριστικά του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου αποτελούν το θεμέλιο πάνω στο οποίο δομήθηκαν οι συστάσεις για τη προάσπιση των κουίρ δικαιωμάτων. Επίσης, αναφέρονται ενδεικτικά παραδείγματα κρίσης της δημοκρατίας στον ευρωπαϊκό χώρο και η σύνδεσή τους με τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών.

Στο τρίτο κεφάλαιο, περνάμε στη περίπτωση της Ελλάδας. Παρουσιάζεται η Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών. Η Στρατηγική προτείνει μέτρα και νομοθετικές ρυθμίσεις για τη προστασία και την ενίσχυση των κούιρ δικαιωμάτων. Επιπλέον, εξετάζονται οι ν.4356/2015 για την επέκταση του συμφώνου συμβίωσης στα ομόφυλα ζευγάρια και ν.4491/2017 που αφορά τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο διερευνάται η κρίση του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Ελλάδα σε συνάρτηση με την άνοδο ακροδεξιών κομμάτων και το κατά πόσο επηρεάζονται τα κούιρ δικαιώματα από τις συνθήκες αυτές.

1. Οικουμενικές Ρυθμίσεις

Οι Αρχές της Yogyakarta αποτελούν μία σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και αφορούν ειδικά τα ζητήματα του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου. Εντοπίζεται επομένως η πρώτη καταγραφή για τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας σε διεθνές επίπεδο. Η σύμβαση προέκυψε κατόπιν συνεδριάσεων στο πανεπιστήμιο Gadjah Mada , στην Ιάβα της Ινδονησίας. Διήρκεσε τέσσερις ημέρες (6 – 9 Νοεμβρίου του 2006) και συμμετείχαν μέλη της Διεθνούς Επιτροπής Νομικών, της Διεθνούς Υπηρεσίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και επιστήμονες ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Yogyakarta,2023).

Σκοπός της διεξαγωγής του συνεδρίου ήταν η αποσαφήνιση της φύσης, της οπτικής και της εφαρμογής διακρίσεων και απαγορεύσεων κατά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο συσχετισμός αυτών των απαγορεύσεων και διακρίσεων με το σεξουαλικό προσανατολισμό και τη ταυτότητα φύλου, αποτελεί εξαιρετικά σημαντική παράμετρος. Το περιεχόμενο των Αρχών της Yogyakarta δημιουργήθηκε από εξειδικευμένους στα ανθρώπινα δικαιώματα επιστήμονες και περιελάμβανε νομικούς, ακαδημαϊκούς και άλλες ειδικότητες. Το συνέδριο διοργάνωσε ο Ιρλανδός επιστήμονας Michael O' Flaherty, με συν διοργανωτές την Sonia Onufer Corrêa. (Yogyakarta,2023).

Το τελικό κείμενο αποτελείται από 29 άρθρα και έγινε αποδεκτό από την επιστημονική κοινότητα. Στα άρθρα περιλαμβάνονται επιπρόσθετες προτάσεις για τους τρόπους ενσωμάτωσής τους από τις κυβερνήσεις, τους διακυβερνητικούς τοπικούς θεσμούς, τη κοινωνία των πολιτών και τον οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών. Οι αρχές της Yogyakarta δεν αποτελούν κείμενο με νομική δεσμευτική ισχύ, επομένως δεν εντάσσονται στο διεθνές νομικό πλαίσιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η σημαντικότητα του κειμένου είναι αδιαμφισβήτητη παρόλα αυτά, καθώς επιτελούν ερμηνευτικό ρόλο στις παντός είδους συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. (Yogyakarta,2023).

Οι αρχές της Yogyakarta αποτελούν ένα εξαιρετικά θεμελιώδες κείμενο για τα δικαιώματα της κοινότητας. Υπογραμμίζουν τις διαστάσεις του σεξουαλικού προσανατολισμού και της ταυτότητας φύλου, πάντοτε σε συμφωνία με μία ευρύτερη θεμελίωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εφαλτήριο σύναψης του κειμένου, αποτέλεσαν τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα διακρίσεων κατά των κοινών ατόμων ανά τον

κόσμο. Πιο ειδικά, περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης και βιασμοί, βασανιστήρια, εξωδικαστικές εκτελέσεις ανθρώπων, θανατώσεις λόγω « προσβολής της τιμής», καταπατήσεις ιδιωτικών χώρων. Επιπλέον, αυθαίρετες συλλήψεις και φυλακίσεις, ιατρική και φαρμακευτική κακοποίηση ασθενών και στέρηση της ελευθερίας του λόγου. Όλα τα προαναφερθέντα περιστατικά διακρίσεων, παρατηρήθηκαν σε πληθώρα κοινωνικών τομέων και ως στόχο είχαν ανθρώπους της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Η πρόσβαση στην εργασία, στην εκπαίδευση, στη στέγαση, στο οικογενειακό δίκαιο, στη δικαιοσύνη ευρύτερα και στη μετανάστευση, απαριθμούν τους τομείς καταπάτησης δικαιωμάτων των κουίρ ατόμων. (Yogyakarta,2023).

Στις 26 Μαρτίου 2007 παρουσιάστηκε το τελικό κείμενο των αρχών της Yogyakarta στο Συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε αυτό το σημείο αξίζει να υπογραμμιστεί η δήλωση του Michael O'Flaherty, εμπνευστή των αρχών της Yogyakarta, « Έχουμε δικαιώματα επειδή υπάρχουμε και όχι επειδή είμαστε γκέι ή στρέιτ ή έχουμε διαφορετική ταυτότητα φύλου. Σε πολλές περιπτώσεις τα ανθρώπινα δικαιώματα δε γίνονται αντικείμενο σεβασμού και συνειδητοποίησης, επομένως οι αρχές της Yogyakarta, επαναπροσδιορίζουν αυτά τα ζητήματα.» Σύμφωνα με τους επιστήμονες οι οποίοι συμμετείχαν στο συνέδριο, η απεγκληματοποίηση της ομοφυλοφιλίας αποτελεί ένα από τα πρώτα ζητήματα προς επίλυση. Ο αριθμός των κρατών που ποινικοποιούν την ομοφυλοφιλία, ανέρχεται στα 77 και στα 7 τα κράτη που επιβάλλουν θανατική ποινή στα κουίρ άτομα. (Yogyakarta,2023).

Οι αρχές της Yogyakarta καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με εστίαση στη ταυτότητα φύλου και το σεξουαλικό προσανατολισμό. Το κείμενο διασφαλίζει τη πρωταρχική υποχρέωση των κρατών περί εφαρμογής και διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εξίσου σημαντική ωστόσο, είναι και η συνεισφορά επιπρόσθετων παραγόντων. Για αυτό το λόγο οι αρχές περιλαμβάνουν προτάσεις οι οποίες απευθύνονται στα Ηνωμένα Έθνη, στους εθνικούς οργανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς. (Yogyakarta,2023).

1.1 Περιεχόμενο Αρχών Yogyakarta

Βάσει της πρώτης Αρχής όλα τα άτομα ίσα απέναντι στα δικαιώματα και ελεύθερα. Τα άτομα παντός ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού δεν εξαιρούνται από την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πιο ειδικά, τα κράτη οφείλουν να εξασφαλίζουν τη καθολικότητα και αδιαίρετότητα όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

στους θεσμούς και τη νομολογία τους. Ακόμη, την εκπαίδευση και ενημέρωση των πολιτών για ζητήματα σεβασμού των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Η προσαρμογή της υπάρχουσας νομοθεσίας των χωρών υπό μία συμπεριληπτική οπτική για όλες τις εκφράσεις ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού, κλείνει τη πρώτη Αρχή. (Yogyakarta,2023).

Το περιεχόμενο της δεύτερης Αρχής αναφέρεται στα δικαιώματα ισότητας και απαγόρευσης διακρίσεων. Φαινόμενα διακρίσεων κατά ατόμων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και/ή ταυτότητας φύλου, αντιτίθενται στα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι διακρίσεις αυτές αφορούν κάθε περιστατικό το οποίο έχει ως σκοπό ή επίδραση, τη κατάργηση της ισχύος του νομοθετικού πλαισίου ισότητας. Στα περιστατικά αυτά θα προσθέσουμε την άσκηση και απόλαυση κάθε ανθρώπινου δικαιώματος. Η νομοθεσία προστατεύει ισότιμα κάθε πολίτη που ανήκει στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Η αποποινικοποίηση της σεξουαλικής δραστηριότητας μεταξύ κουίρ ατόμων πάνω από το νόμιμο ηλικιακό όριο, αναμένεται από τις χώρες. (Yogyakarta,2023).

Συνεχίζουμε την ανάλυσή μας, με την τρίτη Αρχή περί δικαιώματος αναγνώρισης απέναντι στο νόμο. Τα άτομα κάθε έκφρασης σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου απολαμβάνουν ελεύθερα την ισότητα. Ο αυτοπροσδιορισμός αυτών των χαρακτηριστικών αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της ελεύθερης διαβίωσης κάθε ανθρώπου. Λόγω αυτού, ο εξαναγκασμός σε ιατρικές πρακτικές(συμπεριλαμβανομένου και των επεμβάσεων επαναπροσδιορισμού φύλου), ώστε να αναγνωριστεί νομικά το κοινωνικό φύλο απαγορεύεται. Επιπλέον, κανένα άτομο δεν επιτρέπεται να αρνηθεί, αποκρύψει ή καταπιέσει το σεξουαλικό προσανατολισμό και/ή τη ταυτότητα φύλου του για σκοπούς γάμου ή τεκνοθεσίας. (Yogyakarta,2023).

Η προστασία του δικαιώματος στη ζωή των ατόμων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας αποτελεί τη τέταρτη Αρχή. Αναλυτικότερα, η επιβολή θανατικής ποινής λόγω συναινετικής σεξουαλικής δραστηριότητας μεταξύ κουίρ ατόμων(άνω του νομικώς επιτρεπτού ηλικιακού ορίου) απαγορεύεται. Τα κράτη επομένως καλούνται να αποσύρουν οποιοδήποτε νόμο αφορά τη ποινικοποίηση των προαναφερθέντων σεξουαλικών πρακτικών. Ακόμα, σε περιπτώσεις όπου υπάρχουν κρατούμενα άτομα προκειμένου να εκτελεστούν, οι κυβερνήσεις οφείλουν να τα απελευθερώσουν. Τέλος, κατοχυρώνεται η απαγόρευση σωματικών και λεκτικών επιθέσεων κατά ατόμων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. (Yogyakarta,2023).

Όλοι οι πολίτες ανεξαρτήτως ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικότητας, δικαιούνται προστασία και ασφάλεια. Σύμφωνα με τη πέμπτη Αρχή, οι κυβερνήσεις χρειάζεται να ενσωματώσουν πολιτικές για την αποτροπή και προστασία της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας από βία και παρενόχληση. Σε αυτό συμβάλλει και η θέσπιση ενδεδειγμένων ποινικών κυρώσεων για τα προαναφερθέντα φαινόμενα. Οποιαδήποτε μορφή βίας, απειλής της ζωής και παρενόχλησης κουίρ ανθρώπων καταδικάζεται από τις αρχές της Yogyakarta. (Yogyakarta,2023).

Μελετώντας την έκτη Αρχή εντοπίζουμε το δικαίωμα στη προστασία της ιδιωτικότητας. Το δικαίωμα αυτό αφορά την επιλογή των ανθρώπων οποιασδήποτε σεξουαλικότητας και/ή ταυτότητας φύλου, να παρέχουν ή όχι πληροφορίες για τον ιδιωτικό τους βίο. Επιπρόσθετα, κάθε απόφαση αναφορικά με την αυτοδιάθεση του σώματος, τη τέλεση συναινετικών σεξουαλικών πρακτικών και τη σύναψη σχέσεων. Οι επιμέρους χώρες οφείλουν να μη ποινικοποιούν την έκφραση όλου του φάσματος ταυτότητας φύλου. (Yogyakarta,2023).

Βάσει της έβδομης Αρχής κατοχυρώνεται το δικαίωμα ελευθερίας από αυθαίρετες πράξεις στέρησης της. Οι πολίτες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας προστατεύονται από αυθαίρετες συλλήψεις και φυλακίσεις. Οι επιμέρους χώρες οφείλουν να ακολουθούν τις νόμιμες διαδικασίες σύλληψης ατόμων. Ειδικότερα, με γνώμονα την αρχή της ισότητας, η αστυνομία υποχρεούται να ενημερώσει τα άτομα για τα αίτια σύλληψης και τις απαγγελλόμενες κατηγορίες. Τα προαναφερθέντα συμπληρώνει το δικαίωμα σε δίκαιη εκδίκαση, με την όγδοη αρχή. Η σεξουαλικότητα και/ή ταυτότητα φύλου δεν επηρεάζουν σε κανένα βαθμό τη δίκαιη εκδίκαση προσώπων. Η ενότητα των ποινών κλείνει με το δικαίωμα στην ανθρώπινη μεταχείριση κατά τη φυλάκιση και την ένατη αρχή. Η ταυτότητα φύλου και ο σεξουαλικός προσανατολισμός αποτελούν καίρια χαρακτηριστικά της αξιοπρέπειας των ατόμων. Επομένως, η μεταχείριση των κρατούμενων ατόμων με όρους σεβασμού και ανθρωπιάς είναι κατοχυρωμένη. (Yogyakarta,2023).

Οι Αρχές 10 και 11 αναφέρονται στα βασανιστήρια και την ανθρώπινη εκμετάλλευση. Πιο αναλυτικά, βάσει της 10^{ης} αρχής, όλα τα κουίρ άτομα έχουν δικαίωμα να προστατεύονται από βασανιστήρια και απάνθρωπες τιμωρίες. Οι τιμωρίες αυτές στηρίζονται στα εγγενή χαρακτηριστικά της σεξουαλικότητας και/ή της έκφρασης του κοινωνικού φύλου. Συνεχίζοντας με την 11^η Αρχή, εντοπίζουμε το δικαίωμα της προστασίας από κάθε μορφή ανθρώπινης εκμετάλλευσης. Απαγορεύεται η σωματεμπορία, η πώληση και οποιαδήποτε εκμετάλλευση ανθρώπων. Η σεξουαλικότητα και/ή ταυτότητα φύλου λειτουργούν ως παράγοντες ευαλωτότητας, εξαιτίας των διακρίσεων που

βιώνουν τα κουίρ άτομα. Τα κράτη συνεπώς οφείλουν να λάβουν ειδικευμένα μέτρα κατά των προαναφερθέντων φαινομένων. (Yogyakarta,2023).

Σύμφωνα με τη 12^η Αρχή, απαγορεύεται η άνιση μεταχείριση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στο εργασιακό πλαίσιο. Κάθε άνθρωπος δικαιούται αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και προστασία από ανεργία. (Yogyakarta,2023).

Περνώντας στη 13^η Αρχή της Yogyakarta εντοπίζουμε το δικαίωμα κοινωνικής ασφάλειας και προστασίας. Κάθε κουίρ άτομο δικαιούται να απολαμβάνει κοινωνική ασφάλεια και προστασία, στο πλαίσιο των δημοκρατικών κοινωνιών. Ενδεικτικά παραδείγματα ασφάλειας και προστασίας αποτελούν οι γονικές άδειες, τα επιδόματα ανεργίας και οι δωρεάν παροχές υγείας (συμπεριλαμβανομένων των ιατρικών διαδικασιών για τον επαναπροσδιορισμό φύλου). Ακόμα, η υποστήριξη των συζύγων/συντρόφων σε περιπτώσεις θανάτου του ενός εκ των δύο. Η κρατική κάλυψη οικογενειακών εξόδων, εξόδων κήδευσης και παροχής συντάξεων συντελούν σε αυτή τη στήριξη. (Yogyakarta,2023).

Οι Αρχές 14 και 15 κατοχυρώνουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης και στέγασης για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Ειδικότερα, η εξασφάλιση επαρκούς τροφής, νερού, υγιεινής και ρουχισμού αποτελούν δικαίωμα των κουίρ πολιτών. Τα προαναφερθέντα διαμορφώνουν τη 14^η Αρχή. Στο ίδιο πνεύμα εντάσσεται και η 15^η Αρχή. Πιο συγκεκριμένα καταδικάζει ρητά την έξωση από οικήματα λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικότητας. Κάθε κράτος οφείλει να μεριμνά για την αξιοπρεπή στέγαση των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών. Αυτό πραγματοποιείται μέσω δημιουργίας καταφυγίων και καταλυμάτων για επείγουσες περιπτώσεις. (Yogyakarta,2023).

Προχωρώντας στην ανάλυσή μας, μελετάμε το δικαίωμα στην εκπαίδευση με την 16^η Αρχή. Κάθε άτομο της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας απολαμβάνει εκπαίδευση χωρίς διακρίσεις. Οι εκπαιδευτικές κοινωνικές πολιτικές του εκάστοτε κράτους οφείλουν να προστατεύουν τον εκπαιδευτικό και μαθητικό πληθυσμό από διακρίσεις. Οποιαδήποτε ταυτότητα φύλου και/ή σεξουαλικότητα δεν αποτελεί αίτιο κοινωνικού αποκλεισμού και βίας στο σχολικό πλαίσιο. Τέλος, διασφαλίζεται και το δικαίωμα στη διά βίου εκπαίδευση και κατάρτιση της κουίρ κοινότητας. (Yogyakarta,2023).

Ο τομέας της υγείας των πολιτών αποτελεί καίριο σημείο των πολιτικών και νόμων ενός κράτους. Με την 17^η και 18^η Αρχή κατοχυρώνονται δικαιώματα στην υγεία. Όλα τα άτομα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας δικαιούνται παροχές σωματικής και ψυχικής υγείας βάσει της 17^{ης} Αρχής. Η υγεία της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής ζωής των ατόμων είναι ιδιαιτέρως σημαντικές. Εύλογα λοιπόν όλες οι ιατρικές διαδικασίες

επαναπροσδιορισμού φύλου για τα διεμφυλικά άτομα, διευκολύνονται από τους παρόχους υγείας. Με την 18^η Αρχή επεκτείνεται η προστασία της υγείας των κουίρ ατόμων. Αναλυτικότερα, απαγορεύονται οι ιατρικές κακοποιητικές παρεμβάσεις. Κανένας πολίτης δε δύναται να εξαναγκαστεί σε ιατρικές ή ψυχολογικές θεραπείες λόγω σεξουαλικότητας και/ή ταυτότητας φύλου. (Yogyakarta,2023).

Η επόμενη ενότητα Αρχών (19^η, 20^η,21^η) καθορίζει την ελευθερία έκφρασης, σκέψης και δημιουργίας συλλογικοτήτων. Σύμφωνα με την 19^η Αρχή, κάθε πολίτης έχει δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και γνώμης. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός και/ή ταυτότητα φύλου δε δρουν ως αιτίες στέρησης αυτού του δικαιώματος. Η ελευθερία έκφρασης περιλαμβάνει το τρόπο ομιλίας, ντυσίματος, την επιλογή ονόματος του κάθε κουίρ πολίτη. Επιπλέον, την ελεύθερη αναζήτηση και διακίνηση πληροφοριών και γνώσεων. Η 20^η Αρχή της Yogyakarta αναδεικνύει το δικαίωμα στην ελεύθερη δημιουργία ομάδων και συλλόγων. Η δημιουργία συλλόγων με σκοπούς την ευαισθητοποίηση για τη κουίρ κοινότητα και τη προώθηση των δικαιωμάτων της, απαγορεύεται να γίνει αίτιο διακρίσεων. Κλείνοντας, θα αναφερθούμε στην 21^η Αρχή και το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης. Η σεξουαλικότητα και η ταυτότητα φύλου δεν παρεμποδίζουν την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και την επιλογή θρησκείας. Τα κράτη δε δύνανται να θεσπίζουν νόμους, πολιτικές και πρακτικές που αντιτίθενται στην 21^η Αρχή. (Yogyakarta,2023).

Η 22^η και 23^η Αρχή ρυθμίζουν ζητήματα μετακίνησης και αναζήτησης ασύλου. Όλοι οι πολίτες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας έχουν δικαίωμα σε ελεύθερη μετακίνηση και κατοίκηση εντός και εκτός χώρας. Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και το δικαίωμα αναζήτησης ασύλου με την 23^η Αρχή. Κάθε κουίρ πολίτης δικαιούται να αναζητά ελεύθερα άσυλο σε οποιαδήποτε χώρα. Τα άτομα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας σε πολλές περιπτώσεις διώκονται λόγω της ταυτότητας φύλου και/ή της σεξουαλικότητάς τους. Η δημιουργία ασύλων και η αναγνώριση των κουίρ προσφυγικών πληθυσμών, αποτελούν υποχρέωση των κρατών. Επιπλέον, η εφαρμογή πολιτικών και πρακτικών ευνοϊκών για τις ΛΟΑΤΚΙ+ προσφυγικές εισροές, εντάσσεται και αυτή στις κρατικές υποχρεώσεις. (Yogyakarta,2023).

Ο θεσμός της οικογένειας αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο για κάθε κοινωνία. Με την 24^η Αρχή κατοχυρώνεται το δικαίωμα στη δημιουργία οικογένειας από ΛΟΑΤΚΙ+ πολίτες. Η ποικιλομορφία των μορφών και τύπων οικογένειας στις σύγχρονες κοινωνίες, δεν αφήνει περιθώρια για διακρίσεις. Η κρατική αναγνώριση του γάμου ομόφυ-

λων ζευγαριών και η εξίσωσή του με τον συμβατικό γάμο, απαρτίζει τη πρώτη υποχρέωση των χωρών. Τα κράτη επομένως οφείλουν να εξασφαλίζουν τη συμπεριληπτικότητα των πολιτικών και νόμων για όλους τους τύπους οικογένειας. Τέλος, η τεκνοθεσία και η υποβοηθούμενη αναπαραγωγή ενθαρρύνονται και δε γίνονται διακρίσεις στα κούιρ ζευγάρια που επιθυμούν να αποκτήσουν παιδιά. (Yogyakarta,2023).

Η ελεύθερη συμμετοχή της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας σε όλες τις σφαίρες της δημόσιας ζωής διασφαλίζεται με την 25^η και 26^η Αρχή. Αναλυτικότερα, κάθε πολίτης δικαιούται να συμμετέχει χωρίς διακρίσεις προερχόμενων από τη σεξουαλικότητα και/ή τη ταυτότητα φύλου, στη δημόσια ζωή. Η συμμετοχή στη πολιτική ζωή και στις διαδικασίες δημιουργίας πολιτικών είναι αναντίρρητα στοιχεία. Αναφορικά με την 26^η Αρχή, εντοπίζουμε το δικαίωμα συμμετοχής στη πολιτισμική ζωή. Η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα κάθε κράτους δικαιούται να εκφράζει ανοιχτά τις πολιτισμικές της πεποιθήσεις. (Yogyakarta,2023).

Φτάνοντας προς το τέλος, θα αναφερθούμε στις Αρχές 27, 28 και 29. Το περιεχόμενο της 27^{ης} Αρχής κατοχυρώνει το δικαίωμα στη προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε διεθνές και εθνικό επίπεδο, κάθε κούιρ άτομο δύναται να προωθεί τα κατοχυρωμένα ανθρώπινα δικαιώματα. Βάσει του περιεχομένου της 27^{ης} Αρχής, θεμελιώνεται η προάσπιση των δικαιωμάτων ατόμων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Ακόμη, η κανονικοποίηση και κοινωνική αποδοχή νέων τύπων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Yogyakarta,2023).

Με την 28^η Αρχή συναντάμε το δικαίωμα σε κατάλληλες θεραπείες. Πιο ειδικά, τα άτομα της κούιρ κοινότητας που έχουν υποστεί βιαιότητα, δικαιούνται κατάλληλες θεραπείες αποκατάστασης. Η ύπαρξη νομοθεσίας και πολιτικών οι οποίες στοχεύουν στη πλήρη προστασία και αποκατάσταση των ΛΟΑΤΚΙ+ θυμάτων, είναι απαραίτητη. (Yogyakarta,2023).

Οι αρχές της Yogyakarta κλείνουν με τη κατοχύρωση της λογοδοσίας. Μελετώντας την 29^η Αρχή, υπογραμμίζεται η υποχρέωση των κρατών για προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των προαναφερθέντων αρχών. Παραβιάσεις δικαιωμάτων πολιτών λόγω της σεξουαλικότητας και/ή της ταυτότητας φύλου καταδικάζονται. Τα κράτη υποχρεούνται να θεσπίσουν κατάλληλες ελεγκτικές διαδικασίες. Αυτό διότι, οι οποιουδήποτε είδους παραβιάσεις των δικαιωμάτων, θα πρέπει να διερευνώνται διεξοδικά. Τέλος, η λειτουργία ανεξάρτητων θεσμών και διαδικασιών ελέγχου είναι απαραίτητη. Αυτοί οι μηχανισμοί, θα εξετάζουν εάν η σχετική νομοθεσία και πολιτικές, εφαρμόζονται αποτελεσματικά. (Yogyakarta,2023).

1.2 Plus 10

Οι Αρχές παρουσιάζουν και κάποια ελλειμματικά και προβληματικά σημεία. Ως προς τα διαφυλικά (intersex) άτομα, εντοπίζεται μόνο σύντομη αναφορά σε αυτά. Η εξειδικευμένη αναφορά σε χαρακτηριστικά του βιολογικού φύλου, είναι θεμελιώδης. Προκειμένου να επιλυθεί αυτό το ζήτημα, οι Αρχές εμπλουτίστηκαν με το κείμενο Plus 10. (Yogyakarta,2023).

Οι δύο πρώτες Αρχές Plus 10 (30 και 31) κατοχυρώνουν τα δικαιώματα κρατικής προστασίας και νομικής αναγνώρισης των πολιτών. Η σεξουαλικότητα, η ταυτότητα και έκφραση φύλου και τα βιολογικά στοιχεία φύλου δεν αποτελούν αιτίες διακρίσεων. Η 32^η αφορά εξιδικευμένα τα διαφυλικά άτομα. Η κατοχύρωση της σωματικής και πνευματικής ακεραιότητας των πολιτών είναι αναντίρρητο δικαίωμα. Απαγορεύονται βασανιστήρια και τιμωρητικές πράξεις κατά αυτών των ατόμων. Επιπλέον, κάθε ιατρική παρέμβαση με στόχο τη παρέμβαση σε βιολογικά στοιχεία φύλου, χωρίς τη συγκατάθεση των ατόμων. (Yogyakarta,2023).

Όλα τα διαφυλικά άτομα δικαιούνται να απελευθερωθούν από κάθε συνθήκη ποινικοποίησης και κυρώσεων λόγω της ταυτότητάς τους (33^η Αρχή). Η προστασία από κάθε μορφή φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί δικαίωμα των ανθρώπων (34^η Αρχή). Τα επιμέρους στοιχεία σεξουαλικότητας, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών βιολογικού φύλου δεν αποτελούν αιτίες καταστρατήγησης του δικαιώματος. Εξίσου σημαντικό είναι και το δικαίωμα στην υγιεινή των ατόμων. Η κατοχύρωση αξιοπρεπών συνθηκών υγιεινής και καθαριότητας για τα κουίρ άτομα, δηλώνεται ρητά στην 35^η Αρχή. (Yogyakarta,2023).

Η επικράτηση των νέων τεχνολογιών και της τεχνητής νοημοσύνης στη σύγχρονη εποχή, δημιουργεί την ανάγκη προστασίας αντίστοιχων δικαιωμάτων. Βάσει της 36^{ης} Αρχής, προστατεύεται η ελεύθερη πρόσβαση στη τεχνολογία και την απόκτηση πληροφοριών. Οποιαδήποτε μορφή διαδικτυακής βίας και παρενόχλησης κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας απαγορεύεται. (Yogyakarta,2023).

Φτάνοντας στο κλείσιμο, με τη προτελευταία Αρχή (37^η), συναντάμε το δικαίωμα στην αλήθεια. Πιο ειδικά, κάθε κουίρ άτομο δικαιούται να είναι πλήρως ενημερωμένο για τα αίτια τυχόν παραβιάσεων των δικαιωμάτων του. (Yogyakarta,2023).

Σύμφωνα με την 38^η Αρχή, κατοχυρώνεται το δικαίωμα στη πολιτισμική ποικιλομορφία. Κάθε άτομο γενικευμένα και σε ένα πιο ειδικό πλαίσιο, κάθε πολίτης

της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας έχει αυτό το δικαίωμα. Η πολιτισμική ποικιλομορφία δύναται να εκφράζεται με κάθε τρόπο και μέσο, χωρίς διακρίσεις. Η σεξουαλικότητα, η ταυτότητα και έκφραση φύλου και τα βιολογικά στοιχεία του φύλου, αποτελούν πτυχές της έκφρασης πολιτισμικής ποικιλομορφίας. (Yogyakarta,2023).

Κλείνοντας το πρώτο κεφάλαιο, αναφερθήκαμε στο περιεχόμενο των Αρχών της Yogyakarta, κείμενο οικουμενικού χαρακτήρα, το οποίο καλύπτει ένα εκτεταμένο φάσμα προτάσεων για τα κούιρ δικαιώματα. Η εργασία μας θα συνεχιστεί με το ζήτημα των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2. Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περνώντας στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημείο αναφοράς αποτελεί το 2010. Κατά το χρονικό διάστημα αυτό, έχουμε τη πρώτη αναφορά στα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας σε ενιαίο κείμενο. Η επιτροπή Υπουργών συνεδριάζοντας στις 31 Μαρτίου 2010 καταλήγει στη Σύσταση r5. Σε αυτό το κείμενο συμπυκνώνονται τα αίτια κινδύνου καταστρατήγησης των κούιρ δικαιωμάτων. Ακόμη, περιλαμβάνονται μέτρα και δράσεις σε κρατικό επίπεδο για τη διασφάλιση της κατοχύρωσης των δικαιωμάτων. Το περιεχόμενο της Σύστασης δεν έχει νομική δεσμευτική ισχύ. Τα κράτη μέλη ωστόσο παροτρύνονται να εντάξουν τις κατευθυντήριες αυτές γραμμές στη νομοθεσία τους. Το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει ελεγκτικό ρόλο, καθώς εξετάζεται ο βαθμός τήρησης και εφαρμογής της Σύστασης. (Σύσταση CM/Rec5).

Η διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ αποτελεί βασική επιδίωξη. Η στοχευμένη και κοινή δράση των κρατών είναι απαραίτητη προϋπόθεση. Απαγορεύονται παντός είδους διακρίσεις που οφείλονται σε εγγενή και επίκτητα χαρακτηριστικά των ατόμων. Η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα προστατεύεται στο πλαίσιο της ΕΕ από διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικότητας. Το Συμβούλιο της Ευρώπης, εξέτασε το μεγάλο ποσοστό περιστατικών ομοφοβίας, τρανσφοβίας και γενικευμένων διακρίσεων. Μερικά ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν η ποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας, η περιθωριοποίηση και ο κοινωνικός αποκλεισμός των κούιρ ατόμων. Αναδείχθηκε επομένως η ανάγκη για λήψη στοχευμένων μέτρων για τη προάσπιση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων. (Σύσταση CM/Rec5).

Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφέρουμε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Βάσει της νομολογίας του, ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν αποτελεί αίτιο διαφορετικής μεταχείρισης των ανθρώπων (διακριτική μεταχείριση). Επιπλέον, η αιτιολόγηση πράξεων μισαλλόδοξου χαρακτήρα, λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικότητας απαγορεύεται ρητά. (Σύσταση CM/Rec5).

Προκειμένου το Υπουργικό Συμβούλιο να καταλήξει στο τελικό κείμενο, λήφθηκαν υπόψη και άλλα στοιχεία. Πιο ειδικά, η διακυβερνητική συνεργασία του Συμβουλίου για τη προάσπιση και την ισότητα όλων των πολιτών στα ανθρώπινα δικαιώματα. Αξίζει να τονιστεί η ειδικευμένη αναφορά στο ΛΟΑΤΚΙ+ πληθυσμό στο

μήνυμα της Επιτροπής Υπουργών στις 22 Ιουλίου 2008. Αυτό, καταδεικνύει την ευαλωτότητα της κουίρ κοινότητας και την αναντίρρητη υποχρέωση προστασίας της από την ΕΕ. Ακόμη, οι ευρωπαϊκές Συστάσεις της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης ήδη από το 1981, για την εξάλειψη των διακρίσεων λόγω σεξουαλικότητας και/ή ταυτότητας φύλου. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η Σύσταση 211 του 2007. Το Κογκρέσο των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών κατοχύρωσε μέσω αυτής το δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και στην ελεύθερη έκφραση των κουίρ πολιτών. (Σύσταση CM/Rec5).

Θεμελιώδης ήταν και η συνεισφορά του Επιτρόπου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Μέσω τακτικού ελέγχου, ο εντοπισμός διακρίσεων κατά των πολιτών της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας έγινε κατά πολύ πιο εύκολος. Η καταστρατήγηση των κουίρ δικαιωμάτων, οδήγησε τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το Δεκέμβριο του 2008, στη καταγγελία αυτών των παραβιάσεων. Ενδεικτική αναφορά αποτελούν τα φαινόμενα βασανιστηρίων, φόνων και αυθαίρετων συλλήψεων πολιτών οι οποίοι ανήκαν στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα πολλών ευρωπαϊκών χωρών. Η λήψη και εφαρμογή μέτρων άμβλυνσης των προαναφερθέντων καταπατήσεων δικαιωμάτων, αποτέλεσε αναγκαιότητα για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι κουίρ πολίτες και ο ευρύτερος πληθυσμός των εκάστοτε κρατών, προστατεύονται από φαινόμενα διακρίσεων και κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ταυτότητα φύλου και/ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός των ατόμων, δεν αποτελούν αίτια αποστέρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. (Σύσταση CM/Rec5).

2.1 Περιεχόμενο της Σύστασης CM/Rec(2010)5

Η Σύσταση CM/Rec 5 (2010) ή r5 όπως αλλιώς τη συναντάμε, αποτελείται από 12 άρθρα και 46 διατάξεις. Το περιεχόμενο καλύπτει ένα ευρύ φάσμα των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, απαγορεύοντας τη καταστρατήγηση των δικαιωμάτων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και/ή ταυτότητας φύλου. (Σύσταση CM/Rec5).

Περνώντας σε ένα πιο αναλυτικό πλαίσιο, η Σύσταση έχει ως αφετηριακό άρθρο τη κατοχύρωση του δικαιώματος στη ζωή, την ασφάλεια και τη προστασία από τη βία. Η πρώτη υποενότητα του άρθρου, αφορά τα εγκλήματα μίσους και τα φαινόμενα μισαλλοδοξίας. Τα κουίρ άτομα προστατεύονται από τέτοιου είδους πράξεις, οι οποίες υποκινούνται λόγω της σεξουαλικότητας και/ή της ταυτότητας φύλου των ατόμων. Επομένως, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να ερευνούν προσεκτικά

και αμερόληπτα περιπτώσεις αδικημάτων και/ή εγκληματικών πράξεων κατά κουίρ πολιτών. Η διακριτική μεταχείριση μελών της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας κατά την εκδίκαση ποινικών υποθέσεων, σε κάθε περίπτωση καταδικάζεται. (Σύσταση CM/Rec5).

Οι αστυνομικές αρχές και το δικαστικό σύστημα των κρατών μελών, οφείλουν να είναι επαρκώς εκπαιδευμένες και ενημερωμένες προκειμένου να αναγνωρίζουν ως αίτια τέλεσης αξιόποινων πράξεων, τη ταυτότητα φύλου και/ή τη σεξουαλικότητα. Ακόμη, η ενθάρρυνση καταγγελίας τέτοιου είδους φαινομένων από τα κουίρ άτομα, τόσο θυμάτων όσο και μαρτύρων, αποτελεί και αυτό υποχρέωση των προαναφερθέντων αρχών. (Σύσταση CM/Rec5).

Αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα, τα μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας προστατεύονται από περιστατικά καταπάτησης της αξιοπρέπειας και της ασφάλειάς τους. Ως ενδεικτικά παραδείγματα, θα αναφέρουμε φαινόμενα σεξουαλικής κακοποίησης και σωματικών βλαβών, τόσο από το σωφρονιστικό προσωπικό όσο και από συγκρατούμενα άτομα. (Σύσταση CM/Rec5).

Η δεύτερη υποενότητα του παρόντος άρθρου, κατοχυρώνει την υποχρέωση των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να προστατεύουν από το μισαλλόδοξο λόγο. Οποιαδήποτε έκφραση λόγου σε όλα τα μέσα επικοινωνίας, η οποία προωθεί διακρίσεις και μίσος κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, καταδικάζεται. Επιπρόσθετα, οι επίσημοι φορείς και αρχές του εκάστοτε κράτους δε δύνανται να προβαίνουν δε δηλώσεις (γραφτές και προφορικές) που υποκινούν μίσος και διακρίσεις για τα κουίρ άτομα. Στο πλαίσιο αυτό, η προώθηση και η επικράτηση του σεβασμού στα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, αποτελεί καθήκον όλων των κρατικών εκπροσώπων και φορέων. (Σύσταση CM/Rec5).

Συνεχίζοντας με το δεύτερο άρθρο της Συνθήκης 15, συναντάμε το δικαίωμα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι. Η απρόσκοπτη άσκηση του δικαιώματος αυτού, είναι σημαντικό να διασφαλίζεται από τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αυθαίρετη χρήση της σεξουαλικότητας και/ή της ταυτότητας φύλου ως αίτια αποστέρησης του δικαιώματος, αποτρέπεται. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να αναφερθεί ο ρόλος των διοικητικών αρχών. Βάσει του δεύτερου άρθρου της Συνθήκης, φαινόμενα διακρίσεων κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών απαγορεύονται. Αυτές οι διακρίσεις συχνά εκδηλώνονται με τη μορφή εμμονικής τυπολατρίας, ως προς τα ζητήματα λειτουργείας των σωματείων. Στο ίδιο φάσμα, συναντάμε και τη κατάργηση διοικητικών και νομικών

διατάξεων, σχετιζομένων με απαγορεύσεις κατά της κουίρ κοινότητας. (Σύσταση CM/Rec5).

Η δημιουργία μη κυβερνητικών οργανώσεων και η συμμετοχή σε αυτές, από μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, στηρίζεται σε ένα βαθμό από τη κρατική/δημόσια χρηματοδότηση. Διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικού προσανατολισμού, απαγορεύονται. Οι ομάδες και τα άτομα στα πλαίσια των κοινωνιών, οι οποίες προασπίζονται τα δικαιώματα της κουίρ κοινότητας, δύνανται να οργανώνουν ανεμπόδιστα τις δράσεις τους. Επιπλέον, η συμβολή των προαναφερθέντων οργανισμών, κρίνεται θεμελιώδης σε κάθε ζήτημα που αφορά τη προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων. (Σύσταση CM/Rec5).

Κατά τη τρίτη πρόβλεψη της Σύστασης, διευθετείται η ελευθερία της έκφρασης και της ειρηνικής συνάθροισης. Πιο αναλυτικά, τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης των ατόμων. Η σεξουαλικότητα και/ή ταυτότητα φύλου σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν αιτίες υποβάθμισης του δικαιώματος. Την ελευθερία έκφρασης συμπληρώνει το δικαίωμα στην ειρηνική συνάθροιση. Η διοργάνωση και διεξαγωγή ειρηνικών διαδηλώσεων υπέρ της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, υποστηρίζεται σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό πλαίσιο. (Σύσταση CM/Rec5).

Ακόμα, οι αστυνομικές αρχές παροτρύνονται να προστατεύουν το κουίρ πληθυσμό που διαδηλώνει. Οποιαδήποτε κατάχρηση νομικής και/ή διοικητικής φύσης, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και/ή ταυτότητας φύλου, καταδικάζεται από τη Σύσταση. Τέλος, στο επίπεδο του δημοσίου λόγου τα κράτη μέλη, παροτρύνονται να μην υποστηρίζουν φαινόμενα καταπάτησης των προαναφερθέντων δικαιωμάτων. (Σύσταση CM/Rec5).

Προχωρώντας την ανάλυσή μας, συναντάμε το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής. Η κατάργηση της ποινικοποίησης σεξουαλικών πράξεων μεταξύ ομόφυλων συναινούντων ενήλικων ατόμων, αποτελεί το πρώτο σημείο. Η αρχή της μη διάκρισης χρειάζεται να ενυπάρχει σε όλο το φάσμα του ποινικού δικαίου των κρατών μελών. Οι ΛΟΑΤΚΙ+ πολίτες προστατεύονται από διακριτική μεταχείριση λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικού προσανατολισμού. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων, που αφορούν αυτά τα στοιχεία είναι ένα εξίσου σημαντικό στοιχείο. (Σύσταση CM/Rec5).

Επιπλέον, αναφορικά με τα διεμφυλικά άτομα (transgender), στα κράτη μέλη συνίσταται να αναγνωρίζουν νομικά τη διόρθωση φύλου και τον αυτοπροσδιορισμό

του κοινωνικού φύλου των ατόμων. Η πλήρης νομική αναγνώριση των διαδικασιών διόρθωσης φύλου, αποτελεί καθήκον των κρατών μελών. Σε αυτό συμβάλλει θεμελιωδώς η αλλαγή των προσωπικών στοιχείων ονόματος και φύλου στα επίσημα, δημόσια έγγραφα. Οι διαδικασίες αυτές πραγματοποιούνται με εύκολα προσβάσιμους, σύντομους και διαφανείς τρόπους. (Σύσταση CM/Rec5).

Ένα ιδιαίτερος καίριο σημείο κατά τη πρόβλεψη, είναι η διασφάλιση του δικαιώματος σύναψης γάμου των διεμφυλικών πολιτών με άτομα αντίθετου φύλου. Η αναγνώριση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε ετερόφυλα ανύπαντρα ζευγάρια, συνεπάγεται και την επακριβώς ίδια νομική αναγνώριση στα κουίρ ζευγάρια. Στο ίδιο πλαίσιο εντοπίζουμε και την αναγνώριση των καταχωρημένων σχέσεων τόσο στα ετερόφυλα όσο και στα ομόφυλα ζευγάρια. Στις περιπτώσεις όπου δεν αναγνωρίζονται δικαιώματα στα κουίρ ζευγάρια από το εκάστοτε εθνικό δίκαιο, τα κράτη μέλη αξιώνονται να προβούν σε επιπρόσθετα μέτρα. Πιο συγκεκριμένα, η παροχή νομικών ρυθμίσεων είναι θεμελιώδης. Αυτό θα αντιμετωπίσει σε σημαντικό βαθμό αφενός τις διακρίσεις κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και αφετέρου τα πρακτικά προβλήματα που δεν αντιμετωπίζουν τα ετεροκανονικά άγαμα ζευγάρια. (Σύσταση CM/Rec5).

Ως προς τα ζητήματα της ανατροφής τέκνων, κάθε απόφαση των εκάστοτε κρατών μελών για γονική μέριμνα και/ή κηδεμονία, λαμβάνεται βάσει του συμφέροντος των παιδιών. Προκύπτει εύλογα, ότι η ταυτότητα φύλου και/η σεξουαλικότητα δεν επηρεάζουν σε κανένα βαθμό τη λήψη των προαναφερθέντων αποφάσεων από τα δικαστήρια. Επιπλέον, η τεκνοθεσία από ένα γονέα/κηδεμόνα, στις περιπτώσεις όπου αυτό κατοχυρώνεται στα εκάστοτε εθνικά συντάγματα, δεν επιδέχεται αυθαίρετες διακρίσεις. (Σύσταση CM/Rec5).

Κλείνοντας τη παρούσα πρόβλεψη, θα αναφερθούμε στις διαδικασίες υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Οι άγαμες γυναίκες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε τέτοιου τύπου θεραπείες, χωρίς να υφίστανται διακρίσεις επειδή ανήκουν στη κουίρ κοινότητα. (Σύσταση CM/Rec5).

Κατά τον αριθμό 5 της Σύστασης r5, καταδικάζονται οι διακρίσεις κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών στον εργασιακό τομέα. Η ταυτότητα φύλου και/ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός δεν επηρεάζει με κανένα τρόπο την εργασιακή απασχόληση των ατόμων στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Τα δικαιώματα που απορρέουν από το εργατικό δίκαιο, ισχύουν χωρίς εξαιρέσεις για όλα τα κουίρ εργαζόμενα άτομα. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν οι εργασιακές αμοιβές, οι προαγωγές, η

άμβλυνση και η καταπολέμηση φαινομένων παρενόχλησης και βίας. (Σύσταση CM/Rec5).

Αξίζει να αναφερθεί η ειδική αναφορά για ακόμη μία φορά στα διεμφυλικά άτομα. Αναλυτικότερα, κατοχυρώνεται η προστασία της ιδιωτικότητας και των προσωπικών δεδομένων, τα οποία αφορούν το καταχωρημένο φύλο κατά τη γέννηση και το πρωτότερο όνομα των ατόμων. Τα εργαζόμενα διεμφυλικά άτομα δεν υποχρεούνται να δώσουν οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με τα παραπάνω ζητήματα, στο ευρύτερο εργασιακό τους περιβάλλον. (Σύσταση CM/Rec5).

Θα συνεχίσουμε την ανάλυσή μας με την επόμενη πρόβλεψη, η οποία αφορά την εκπαίδευση των παιδιών. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση δε δύναται να περισταλεί εξαιτίας της σεξουαλικότητας και/ή της ταυτότητας φύλου. Το εκπαιδευτικό προσωπικό οφείλει να είναι επαρκώς ενημερωμένο για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Αυτό θα συντελέσει στην ανεμπόδιση άσκηση του δικαιώματος στην εκπαίδευση, χωρίς περιστατικά διακρίσεων και καταστρατήγησης. Ως ενδεικτικές αναφορές τέτοιων φαινομένων, θα παραθέσουμε το σχολικό εκφοβισμό, τη λεκτική και σωματική βία και τη διακριτική αντιμετώπιση του μαθητικού ΛΟΑΤΚΙ+ πληθυσμού. (Σύσταση CM/Rec5).

Η καλλιέργεια κλίματος σεβασμού και ανεκτικότητας μεταξύ μαθητικού πληθυσμού στα σχολεία των κρατών μελών, αποτελεί βασική επιδίωξη. Η επιστημονική και αντικειμενική ενημέρωση για ζητήματα σεξουαλικότητας και ταυτότητας φύλου, εύλογα κατανοούμε ότι συντελεί στη καλλιέργεια σταθερού και ευνοϊκού περιβάλλοντος για τους κοίρ μαθητές. Στο ίδιο πλαίσιο κινούμαστε και για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Ο ΛΟΑΤΚΙ+ φοιτητικός πληθυσμός, προστατεύεται από διακρίσεις και παραβιαστικές συμπεριφορές. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν εκπαιδευτικές πολιτικές ασφάλειας και ισότητας στα εκπαιδευτικά πλαίσια. Μέσω αυτών και την επιπρόσθετη εφαρμογή σχεδίων δράσης, θα διασφαλιστεί η πρακτική εφαρμογή του δικαιώματος στην εκπαίδευση για το κοίρ πληθυσμό. (Σύσταση CM/Rec5).

Ο αριθμός 7 της Σύστασης r5, αναφέρεται στο δικαίωμα πρόσβασης σε παροχές υγείας και περίθαλψης. Η εξασφάλιση υψηλού επιπέδου παροχών υγείας για όλα τα άτομα, είναι υποχρέωση των κρατών μελών. Οι ΛΟΑΤΚΙ+ πολίτες, σε καμία περίπτωση δεν εξαιρούνται, εξαιτίας της ταυτότητας φύλου και/ή του σεξουαλικού τους προσανατολισμού. Επιπρόσθετα, τα κράτη οφείλουν να σχεδιάζουν και εφαρμόζουν

εξειδικευμένες κοινωνικές πολιτικές για τη κάλυψη ζητημάτων υγείας και περίθαλψης της κούιρ κοινότητας. (Σύσταση CM/Rec5).

Χαρακτηριστική αναφορά αποτελούν τα εθνικά προγράμματα υγείας από τα εκάστοτε κράτη μέλη. Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στην επιμόρφωση του προσωπικού το οποίο εργάζεται σε όλες τις θέσεις παροχών περίθαλψης και υγείας. Αυτό θα βοηθήσει στο να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και να παρασχεθούν με αποτελεσματικότερο τρόπο υπηρεσίες υγείας και περίθαλψης. (Σύσταση CM/Rec5).

Παρατηρούμε για ακόμα μία φορά την ειδική αναφορά στην ομάδα των διεμφυλικών ατόμων της κούιρ κοινότητας. Η ανεμπόδιστη πρόσβαση των ατόμων αυτών σε όλα τα στάδια των διαδικασιών διόρθωσης φύλου, κατοχυρώνεται ως δικαίωμα. Πιο ειδικά, οι διαδικασίες αυτές περιλαμβάνουν χειρουργικές επεμβάσεις, ενδοκρινολογική περίθαλψη και ψυχολογική υποστήριξη των ατόμων. Το κόστος των προαναφερθεισών διαδικασιών καλύπτεται από κρατικούς πόρους και το ασφαλιστικό σύστημα του εκάστοτε κράτους μέλους. (Σύσταση CM/Rec5).

Κάθε απόφαση η οποία προτείνει και/ή στοχεύει στο περιορισμό αυτού του κόστους, θα πρέπει να είναι μη αυθαίρετη, αιτιολογημένη και νόμιμη. Τέλος, η αναφορά στην ομοφυλοφιλία ως τύπο ασθένειας, ο οποίος χρήζει ψυχιατρικής αντιμετώπισης, παροτρύνεται ισχυρά να μη χρησιμοποιείται. (Σύσταση CM/Rec5).

Συνεχίζοντας, θα αναφερθούμε στο δικαίωμα της στέγασης για τους ΛΟΑΤΚΙ+ πολίτες. Κάθε άτομο δικαιούται πρόσβαση σε αξιοπρεπείς και επαρκείς μορφές στέγασης, χωρίς διακρίσεις που αφορούν τη σεξουαλικότητα και/ή τη ταυτότητα φύλου. Ενδεικτικά παραδείγματα τέτοιου τύπου διακρίσεων αποτελούν οι αυθαίρετες εξώσεις ατόμων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Τα κούιρ άτομα δικαιούνται να κατέχουν τίτλους κυριότητας κάθε είδους περιουσιακού στοιχείου. Επιπλέον, η στεγαστική επισφάλεια την οποία αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, είναι ένα κρίσιμο σημείο. (Σύσταση CM/Rec5).

Τα μέλη της κούιρ κοινότητας παρουσιάζουν αυξημένη ευαλωτότητα ως προς τα ζητήματα στέγασης. Αυτό μπορεί εύκολα να οδηγήσει σε κοινωνικό αποκλεισμό. Αυτό συμβαίνει καθώς είναι πολλές οι περιπτώσεις όπου έφηβα και νεαρά άτομα εκδιώχνονται από τις οικογένειές τους, λόγω της ταυτότητας φύλου και/ή της σεξουαλικότητάς τους. (Σύσταση CM/Rec5).

Σύμφωνα με τη σκέψη 9, ρυθμίζονται ζητήματα δικαιώματος στον αθλητισμό. Σε ένα πιο αναλυτικό πλαίσιο, καταδικάζονται όλες οι μορφές τρανσφοβίας, ομοφοβίας

και ευρύτερα ρατσιστικών συμπεριφορών λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικότητας. Η ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις αθλητικές δραστηριότητες και εγκαταστάσεις είναι κατοχυρωμένη για όλα τα κουίρ άτομα. Επίσης, συστήνεται η εφαρμογή μέτρων, τα οποία θα αμβλύνουν φαινόμενα υβριστικών και προσβλητικών συμπεριφορών κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στο πλαίσιο του αθλητισμού. Η συμβολή των σωματείων οπαδών και των αθλητικών ομίλων είναι θεμελιώδης. Τα κράτη μέλη σε συνεργασία με τα σωματεία και τους ομίλους, δύνανται να συμβάλλουν στη προώθηση δράσεων κατά των διακρίσεων των κουίρ ατόμων στον αθλητισμό. Τέλος, η δημόσια καταδίκη αθλητικών ρατσιστικών φαινομένων, αποτελεί σημαντικό βήμα για την εξασφάλιση ίσης πρόσβασης των κουίρ ατόμων στο τομέα του αθλητισμού. (Σύσταση CM/Rec5).

Η Σύσταση r5 με τη πρόβλεψη 9 ρυθμίζει το δικαίωμα αίτησης ασύλου. Το εκάστοτε εθνικό δίκαιο οφείλει να προσαρμοστεί στην παρούσα πρόβλεψη. Η χορήγηση ασύλου σε άτομα τα οποία διώκονται λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και/ή ταυτότητας φύλου, συνιστά έγκυρο αίτιο για παροχή ασύλου. Επιπλέον, υποχρέωση των κρατών μελών, αποτελεί και ο έλεγχος των επικρατουσών συνθηκών στις χώρες απέλασης του προσφυγικού πληθυσμού. (Σύσταση CM/Rec5).

Ειδικότερα, είναι υψίστης σημασίας οι χώρες απέλασης για τα ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντα άτομα να μη προβαίνουν σε διακρίσεις εξαιτίας της ταυτότητας φύλου και/ή της σεξουαλικότητας των ατόμων. Οι ποικίλες μορφές τιμωρίας, η εξευτελιστική ή μειωτική μεταχείριση, η επιβολή βασανιστηρίων και η απειλή της ζωής και της ελευθερίας των κουίρ ατόμων αποτυπώνουν τις συνθήκες διαβίωσης σε πολλά κράτη. (Σύσταση CM/Rec5).

Η εξασφάλιση της προστασίας των ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντων ασύλου από κάθε πολιτική και πρακτική διακρίσεων, είναι προϋπόθεση της προστασίας του αναφερόμενου δικαιώματος. Επιπρόσθετα μέτρα προστασίας των κουίρ ατόμων από φαινόμενα διακρίσεων λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικού προσανατολισμού, είναι απαραίτητα από πλευράς των κρατών μελών. Ενδεικτικά θα αναφέρουμε τα μέτρα για τη καταπολέμηση της λεκτικής και σωματικής βίας, των παρενοχλήσεων κάθε τύπου και της σεξουαλικής κακοποίησης, κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντων ασύλου. (Σύσταση CM/Rec5).

Πλησιάζοντας προς το τέλος της ανάλυσης της Σύστασης r5, θα αναφερθούμε στις εθνικές δομές δικαιωμάτων του ανθρώπου. Βάσει του ορισμού της Σύστασης, στις εκάστοτε εθνικές δομές προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συντελείται

προσπάθεια για αντιμετώπιση φαινομένων διακριτικής μεταχείρισης του κουίρ πληθυσμού. Η μεταχείριση αυτή έχει ως αίτια τη ταυτότητα φύλου και/ή τη σεξουαλικότητα των ατόμων. (Σύσταση CM/Rec5).

Ακόμα, η εφαρμογή εξειδικευμένων κοινωνικών πολιτικών και η προσαρμογή και ο εμπλουτισμός του εκάστοτε ισχύοντος εθνικού συντάγματος συνιστούν θεμελιώδη στοιχεία. Αυτό διότι, θα συντελέσουν στην ευαισθητοποίηση των πολιτών σε ζητήματα ίσης και δίκαιης μεταχείρισης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Επιπλέον, τα κουίρ άτομα θα αισθάνονται περισσότερο σίγουρα, ορατά και ασφαλή στο να καταγγέλλουν περιστατικά καταστρατήγησης των δικαιωμάτων τους και εν συνεχεία να προσφεύγουν στα δικαστήρια, εάν απαιτείται. (Σύσταση CM/Rec5).

Θα κλείσουμε με τον αριθμό 12 της Σύστασης. Θα λέγαμε ότι η καταληκτική σκέψη της Σύστασης r5 είναι η ευρύτερη και πολυεπίπεδη αντιμετώπιση των πολλαπλών διακρίσεων κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Συστήνεται ισχυρά στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ότι τα εθνικά συντάγματα κατοχυρώνουν με αποτελεσματικό και ευκρινή τρόπο τα δικαιώματα της κουίρ κοινότητας. Κάθε νομική διάταξη η οποία απαγορεύει τις διακρίσεις, χρήζει ειδικής αναφοράς ως προς την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικότητας. Οι εκάστοτε εθνικές δομές οφείλουν να εναρμονίζονται πλήρως με τα προαναφερθέντα και να μπορούν να δρουν αποτελεσματικά στις περιπτώσεις παραβιάσεων των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων. (Σύσταση CM/Rec5).

2.2 Διάβρωση της δημοκρατίας και εξέλιξη των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων

Εξετάζοντας τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές μεταβολές οι οποίες συντελέστηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τα τελευταία έτη, παρατηρούμε συρρίκνωση των δημοκρατικών ελευθεριών. Σε ένα πιο αναλυτικό πλαίσιο, οι πρώτες ενδείξεις κρίσης του δημοκρατικού πολιτεύματος έκαναν την εμφάνισή τους το 2010. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Ουγγαρία. (Sitter&Bakke,2019).

Το αυταρχικό -βάσει πολλών επιστημόνων και αναλυτών- κόμμα Fidesz συγκέντρωσε τα 2/3 του ουγγρικού λαού στις εκλογές. Ο αρχηγός του κόμματος και πρωθυπουργός Βίκτωρ Όρμπαν επέφερε σημαντικές αλλαγές στους τομείς των μέσων μαζικής επικοινωνίας, της οικονομίας, των δικαστηρίων και τέλος των εκλογικών διαδικασιών. Οι αλλαγές αυτές συρρίκνωσαν τις δημοκρατικές ελευθερίες των πολιτών

και επηρέασαν σαφώς αρνητικά τα δικαιώματα της κουίρ κοινότητας στη χώρα. (Sitter&Bakke,2019).

Ειδικότερα, η ουγγρική κυβέρνηση μέσω της προώθησης συντηρητικών και εθνικιστικών ιδεολογιών, είχε ως στόχο τη συρρίκνωση και την υποβάθμιση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών. Επιπλέον, στο στόχαστρο βρέθηκαν και τα δικαιώματα της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής ζωής των θηλυκοτήτων στη χώρα. Το 2012 η κυβέρνηση του Όρμπαν, μέσω της εικονικής δημιουργίας ενός οργανισμού για τη προστασία του (παραδοσιακού) θεσμού της οικογένειας (Family Protection Act) προώθησε ιδέες κατά των κουίρ ατόμων. Η ετεροκανονική μορφή οικογένειας μέσω της σύναψης γάμου είναι η μόνη κοινωνικά αποδεκτή. Ως αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικές πολιτικές της χώρας οφείλουν να προετοιμάζουν για τον προαναφερθέντα σκοπό το μαθητικό πληθυσμό, μέσω του σχολικού προγράμματος. (Sitter&Bakke,2019).

Επιπρόσθετα, η δημοκρατική υποβάθμιση συνεχίστηκε μέσω μίας ακόμη κομματικής παράταξης. Αναφερόμαστε στο Χριστιανικό Δημοκρατικό Κόμμα (KDNP), το οποίο είναι φιλικά προσκείμενο στο κυβερνών κόμμα Fidesz και βάσει αναλυτών θεωρείται ακόμη και παράπλευρος κομματικός σχηματισμός του Όρμπαν. Το 2011 οργανώθηκε μία εθνικής εμβέλειας εκστρατεία κατά των εκτρώσεων. Μάλιστα, η καμπάνια επίσης στρεφόταν κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία αποπειράται να θεμελιώσει τη τήρηση των δικαιωμάτων της κουίρ κοινότητας και των θηλυκοτήτων ως προς την αναπαραγωγική ζωή. (Μιχαήλ,2013).

Η εκστρατεία αυτή επαναλήφθηκε το 2013 στη χώρα. Επιπλέον, υποστηρίχθηκε η ιδέα του γάμου αποκλειστικά μεταξύ ετερόφυλων και στρέιτ ατόμων. Η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα της χώρας, δε συμπεριλήφθηκε βιώνοντας με αυτό το τρόπο διακρίσεις στο πλαίσιο των βαλλόμενων δημοκρατικών ελευθεριών στην ουγγρική κοινωνία. (Μιχαήλ,2013).

Η κρίση του δημοκρατικού πολιτεύματος και η αποστέρηση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων, συνεχίζει να αντανακλάται στη καθημερινή ζωή. Η αυταρχική κυβέρνηση Όρμπαν, παρεμβαίνοντας στο υφιστάμενο εθνικό σχολικό πρόγραμμα, στηρίζει για ακόμη μία φορά τις διακρίσεις κατά της κουίρ κοινότητας. Αυτό πραγματοποιήθηκε μέσω της αντικατάστασης των διαφοροποιήσεων μεταξύ βιολογικού και κοινωνικού φύλου στη διδακτέα ύλη, με την ορολογία περί κληρονομικότητας και επίκτητων χαρακτηριστικών. (Τάκης,2017).

. Ο σεξουαλικός προσανατολισμός και/ή ταυτότητα φύλου των ατόμων, αποτελούν επομένως κοινωνικές συμπεριφορές οι οποίες καθορίζονται από βιολογικά

χαρακτηριστικά και το είδος της κοινωνικοποίησης των ατόμων. Μέσω αυτής της ιδεολογίας, η κυβέρνηση πλήττει σημαντικά τους ΛΟΑΤΚΙ+ πολίτες, καθώς προωθείται η αντίληψη ότι οποιαδήποτε «παρέκκλιση» από το ετεροκανονικό πρότυπο, αποτελεί προϊόν λανθασμένης κοινωνικοποίησης των ατόμων. Επιπλέον, δύναται να αλλάξει και να διορθωθεί μέσω «σωστής» κοινωνικοποίησης. Είναι εύλογο, ότι δε χρειάζεται να τεθεί το ζήτημα της προστασίας των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων, καθώς πρόκειται για λανθασμένη κοινωνικοποίηση, η οποία δύναται να διορθωθεί. (Τάκης,2017).

Παραμένοντας στο ίδιο πλαίσιο, αξίζει να αναφέρουμε και την απαγόρευση από την ουγγρική κυβέρνηση, δύο υπαρχόντων κύκλων μεταπτυχιακών σπουδών. Τα συγκεκριμένα προγράμματα είχαν ως επιστημονικό αντικείμενο τις σπουδές φύλου. Σύμφωνα με τη κυβέρνηση, τα προαναφερθέντα αποτελούσαν ιδεολογική απειλή για τις νέο συντηρητικές ιδέες περί εθνικότητας και οικογένειας. Τα μεταπτυχιακά προγράμματα αυτά, αντικαταστάθηκαν από τις Πολιτικές των Οικονομικών της Οικογένειας και τις Δημόσιες Πολιτικές για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη. (Sitter&Bakke,2019).

Η προώθηση του ετεροκανονικού τύπου οικογένειας δεν αποτελεί το μοναδικό παράδειγμα κρίσης της δημοκρατίας. Η ουγγρική κυβέρνηση, διατηρώντας τον αυταρχικό και συντηρητικό χαρακτήρα της, στηρίζει την ιδεολογία του συμβατικού ρόλου των γυναικών. Οι γυναίκες παροτρύνονται να αποκτήσουν παιδιά στα πλαίσια σύναψης γάμου με άνδρες και να παραμένουν αποκλειστικά στο σπίτι, ανατρέφοντας τα παιδιά. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, δίνονται οικονομικά κίνητρα στις γυναίκες. (Μιχαήλ,2013).

Ενδεικτική αναφορά αποτελεί η μείωση της φορολογίας για μητέρες που έχουν τέσσερα ή/και παραπάνω παιδιά. Επιπλέον, η κυβέρνηση εκφράζει και μισαλλόδοξες ιδεολογίες για τον μεταναστευτικό πληθυσμό της Ουγγαρίας. Οι γυναίκες αντιμετωπίζονται ως μηχανισμοί αναπαραγωγής και διατήρησης της ουγγρικής εθνικότητας. Ακόμη, προωθείται ρατσιστική πολιτική προπαγάνδα έναντι του μεταναστευτικού πληθυσμού. (Μιχαήλ,2013).

Προχωρώντας με την ανάλυσή μας, η περίπτωση της Πολωνίας υποδεικνύει πολλά στοιχεία διάβρωσης της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η ανάδειξη του ακροδεξιού πολωνικού κόμματος PiS με αυτοδυναμία στις βουλευτικές εκλογές του 2015, επέφερε συρρίκνωση των δημοκρατικών ελευθεριών. Η κυβέρνηση ξεκίνησε να ακυρώνει την εκδίκηση υποθέσεων στο Συνταγματικό Δικαστήριο της

χώρας. Η ψήφιση νόμων από το κοινοβούλιο, οι οποίοι περιόρισαν τις νόμιμες αρμοδιότητες του Συνταγματικού Δικαστηρίου, αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα της δημοκρατικής διάβρωσης. Επιπλέον, μέσω της λειτουργίας του Γραφείου Εθνικού Κυβερνητικού Ελέγχου και των Ρυθμιστικών Αρχών, η πολωνική κυβέρνηση αποπειράται να ελέγξει το κρατικό σύστημα. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι εξαιρετικά δύσκολο να προωθηθούν νομοσχέδια για τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, από ακροδεξιές και συντηρητικές κυβερνήσεις. Επιπλέον, ευρύτερα όλοι οι πολίτες αντιμετωπίζουν θεμελιώδεις δυσκολίες ως προς τα ζητήματα προσφυγής στο Συνταγματικό Δικαστήριο του κράτους. Είναι εύλογο, ότι η προαναφερθείσα προσφυγή στη Δικαιοσύνη, είναι πολλαπλά πιο δύσκολη για τους ΛΟΑΤΚΙ+ πολίτες. (Sitter&Bakke,2019).

Αξίζει ακόμη να αναφέρουμε τη περίπτωση της Ρουμανίας. Το 2012 ο Ρουμάνος πρωθυπουργός Βίκτωρ Πόντα προέβη σε κινήσεις με στόχο το περιορισμό των δημοκρατικών ελευθεριών. Η απόπειρα παράνομης απομάκρυνσης του προέδρου και καταστρατήγησης των αρμοδιοτήτων του Συνταγματικού Δικαστηρίου του κράτους, αναδεικνύουν με φανερό τρόπο τη κρίση της δημοκρατίας. Το κοινό σημείο το οποίο παρατηρούμε και στα τρία προαναφερθέντα παραδείγματα, είναι ο περιορισμός της ανεξαρτησίας του Δικαστικού Συστήματος. Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί ως ταυτόχρονος περιορισμός της εφαρμογής των κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των πολιτών. (Τάκης,2017).

Επιπλέον, η προσφυγή στη Δικαιοσύνη σε περιπτώσεις καταπάτησης των δικαιωμάτων, καθίσταται δυσκολότερη και λιγότερο εφικτή. Αναφορικά με τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, παραμένουν ανύπαρκτα στα πλαίσια αυτών των συντηρητικών και ακροδεξιών κυβερνήσεων. (Τάκης,2017).

Ολοκληρώνοντας το παρόν κεφάλαιο αναφερθήκαμε στη Σύσταση 15 η οποία δεν έχει τυπική δεσμευτική ισχύ. Περιλαμβάνει μία σειρά συστάσεων για την απαγόρευση των διακρίσεων κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και διασφάλισης των κυρίων δικαιωμάτων. Τα δικαιώματα αυτά συρρικνώνονται σημαντικά στα πλαίσια των κοινωνιών, οι οποίες βιώνουν κρίση της δημοκρατίας και έχουν αναδείξει ακροδεξιές κυβερνήσεις.

3. Εθνικό Δίκαιο

3.1 Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων

Η Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ αποτελεί τη πρώτη ενωσιακή στρατηγική για την επίτευξη συνθηκών ισότητας για τους ΛΟΑΤΚΙ+ πολίτες. Αποτελείται από τέσσερις πυλώνες και στόχο έχει να επιτευχθούν οι σκοποί που θέτει στο χρονικό διάστημα 2020 – 2025. Αναφορικά με τη περίπτωση της Ελλάδας, με απόφαση του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, συστήθηκε επιτροπή σύνταξης της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ (17 Μαρτίου 2021). (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Η Επιτροπή αποτελούνταν από τον καθηγητή Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ και πρώην προέδρου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Λίνο Αλέξανδρο Σισιλιάνο στη θέση του Προέδρου. Ως εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής κοινότητας, ήταν οι καθηγήτριες Αστικού και Συνταγματικού Δικαίου αντίστοιχα, Κατερίνα Φουντεδάκη και Λίνα Παπαδοπούλου. Επιπλέον, εκπρόσωποι της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας ήταν η Μαρίνα Γαλανού, η Στέλλα Μπελιά και ο Απόστολος Καραμπαϊρης. Κυβερνητικοί εκπρόσωποι ήταν ο Πάνος Αλεξανδρής, ο Αλέξης Πατέλης και ο Πρόδρομος Πύρρος. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Πιο αναλυτικά, ο πρώτος πυλώνας στοχεύει στη καταπολέμηση των διακρίσεων έναντι των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Η πρόσβαση σε ισότιμη και χωρίς διακρίσεις εκπαίδευση για όλα τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αποτελεί έναν από τους εθνικούς στόχους. Η δημιουργία εξειδικευμένης εγκυκλίου για ζητήματα που αφορούν τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την έκφραση, την ταυτότητα και τα χαρακτηριστικά φύλου αποτελεί το πρώτο στάδιο. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Στο ίδιο πλαίσιο τοποθετείται και η αναδιτύπωση με τη συμπλήρωση του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών, προκειμένου να γίνει πιο συμπεριληπτική και ολιστική για τα κούιρ άτομα. Ακόμη, η επικαιροποίηση της υπάρχουσας διδακτέας ύλης, θα συμβάλλει στη σύγχρονη και επιστημονικά ορθή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και στη καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτυπικών αντιλήψεων. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Ιδιαίτερος σημαντικός είναι ο ρόλος και η συμβολή του εκπαιδευτικού προσωπικού. Ο σχεδιασμός εξειδικευμένων προγραμμάτων επιμόρφωσης και κατάρτισης, θα βοηθήσει το εκπαιδευτικό προσωπικό να ανταποκριθεί αποτελεσματικά

στις ανάγκες του ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητικού πληθυσμού. Τέλος, η αναγνώριση και ο σεβασμός της διεμφυλικότητας του μαθητικού πληθυσμού είναι απαραίτητα στοιχεία των σχολικών μονάδων. Η ύπαρξη σε μόνιμη βάση ειδικευμένου ψυχολόγου ή εκπαιδευτικού, κρίνεται αναγκαίο μέτρο για την σωστή και έγκαιρη αντιμετώπιση προβλημάτων ή ανησυχιών των ΛΟΑΤΚΙ+ μαθητών. Στις περιπτώσεις όπου τα προαναφερθέντα ζητήματα δεν επιλυθούν, η προσφυγή στο Γραφείο Εκπαίδευσης της εκάστοτε περιφέρειας και στο Υπουργείο Παιδείας συστήνονται ισχυρά. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Στο πρώτο πυλώνα της Εθνικής Στρατηγικής, εντάσσεται και το ζήτημα της ισοτιμίας στον εργασιακό τομέα. Σύμφωνα με τη τρέχουσα νομοθεσία της χώρας, το δικαίωμα πρόσβασης και ίσης μεταχείρισης στην εργασία είναι κατοχυρωμένο. Απαγορεύονται διακρίσεις λόγω ταυτότητας φύλου, χαρακτηριστικών φύλου και/ή σεξουαλικότητας. Η τελευταία εξέλιξη στο εργατικό δίκαιο, διαφαίνεται να κάνει πιο ορατά τα εργαζόμενα ΛΑΟΤΚΙ+ άτομα. Πιο συγκεκριμένα, στον πρόσφατο εργασιακό νόμο απαγορεύεται ρητά οποιαδήποτε έκφραση βίαιης και/ή παρενοχλητικής συμπεριφοράς λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και κοινωνικού φύλου των ατόμων. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Η Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+, στηρίζεται στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική 2020 - 2025. Επομένως, τονίζει τη σημαντικότητα της επικράτησης συνθηκών ισότητας για όλα τα άτομα στους εργασιακούς χώρους. Η περιστολή του δικαιώματος στην εργασία, μέσω εκδήλωσης περιστατικών διάκρισης και φοβικών συμπεριφορών, αφορά όλα τα άτομα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Ωστόσο, τα διαφυλικά (intersex) και τα διεμφυλικά (transgender) άτομα, υφίστανται οριακά απόλυτο αποκλεισμό από τον εργασιακό τομέα. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Αναφορικά με την υφιστάμενη νομοθεσία, εντοπίζουμε θεσμοθετημένες διακρίσεις κατά πολιτών της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας ως προς το δικαίωμα στην εργασία. Τα διεμφυλικά άτομα αποκλείονται επαγγελματικά από τα σώματα ασφαλείας, το στρατό και λοιπά επαγγέλματα. Βάσει του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, η διεμφυλικότητα δεν αποτελεί ψυχιατρική ασθένεια. Επομένως, ο όρος « διαταραχή φύλου» δε δύναται να χρησιμοποιείται. (Π.Ο.Υ, ICD).

Η εφαρμογή επομένως της υπάρχουσας σχετικής νομοθεσίας (ν.4443/2016), σε συνδυασμό με τη συνεργασία των αρμόδιων φορέων με τις ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις είναι αναγκαία. Αναλυτικότερα, ο Νόμος 4443/2016 απαγορεύει μεταξύ άλλων, τις

διακρίσεις λόγω σεξουαλικότητας, χαρακτηριστικών και/ή ταυτότητας φύλου. Η νομοθεσία αυτή εφαρμόζεται για όλα τα άτομα στον δημόσιο και ιδιωτικό εργασιακό χώρο. Επομένως κατοχυρώνεται νομικά η ίση πρόσβαση των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών σε εργασιακά ζητήματα. (Νόμος 4443/2016).

Με τον όρο ίση πρόσβαση, εννοούμε τους όρους πρόσβασης στην εργασία, τη πρόσβαση σε κάθε τύπο και επίπεδο επαγγελματικού προσανατολισμού, επιμόρφωσης και κατάρτισης. Ακόμη, τις εργασιακές συνθήκες και τον συνδικαλισμό. Σε όλα τα προαναφερθέντα, συμμετέχουν ελεύθερα όλα τα κούιρ εργαζόμενα άτομα. (Νόμος 4443/2016).

Ωστόσο, το άρθρο 3 του Νόμου 4443/2016, αφήνει κάποια κενά ως προς τη προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Οι διακρίσεις κατά των κούιρ ατόμων δεν απαγορεύονται σε μία σειρά ζητημάτων, πολλά από τα οποία αφορούν τον τομέα της εργασίας. Βάσει του Άρθρου 3 και τη παράγραφο 2 του ν.4443/2016, η σεξουαλικότητα, τα χαρακτηριστικά φύλου και/ή ταυτότητα φύλου δεν αναφέρονται ως αίτια απαγόρευσης διακρίσεων. Εύλογα λοιπόν, νομιμοποιούνται επί της ουσίας τα φαινόμενα διακρίσεων κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών σε θεμελιώδεις τομείς της κοινωνίας. Η κοινωνική προστασία, η οποία περιλαμβάνει τη κοινωνική ασφάλιση και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, αποτελεί ένα πεδίο διακρίσεων. Ακόμη, ο Νόμος αναφέρει τις κοινωνικές παροχές και τις ελαφρύνσεις στη φορολογία. Τέλος, αναφέρεται η εκπαίδευση και η πρόσβαση σε κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες. (Νόμος 4443/2016).

Όπως εύλογα γίνεται αντιληπτό, ο ν.4443/2016, αν και φαινομενικά κατοχυρώνει το δικαίωμα των κούιρ ατόμων στην εργασία, αφήνει ακάλυπτα σημαντικά εργασιακά ζητήματα. Η κοινωνική ασφάλιση και η πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές, αποτελούν θεμελιώδεις τομείς για την επίτευξη ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου. Η έλλειψη ρητής αναφοράς στο σεξουαλικό προσανατολισμό και/ή στη ταυτότητα φύλου, ως αίτια απαγόρευσης διακριτικών συμπεριφορών, θέτουν σε άμεσο κίνδυνο τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. (Νόμος 4443/2016).

Συνεχίζουμε την ανάλυσή μας, με το πεδίο της υγείας το οποίο περιλαμβάνεται και αυτό στο πρώτο άξονα της Στρατηγικής. Έχει πρωταρχική θέση η επίσημη δήλωση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας περί κατάργησης της παθολογικοποίησης της διαφορετικής έκφρασης και προσδιορισμού του φύλου. Συστήνεται ισχυρά τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όσο και από την επιτροπή της Εθνικής Στρατηγικής, η κατάργηση του όρου ψυχιατρικά διαταραγμένα ως περιγραφή για τα κούιρ άτομα. Ο

ν.4443/2016, όπως αναλύσαμε και στη προηγούμενη παράγραφο, δε καλύπτει τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στα πεδία της υγείας και της κοινωνικής πρόνοιας. (Π.Ο.Υ, ICD).

Τα κουίρ άτομα αντιμετωπίζουν φαινόμενα διακρίσεων και από πλευράς των επαγγελματιών υγείας. Η άγνοια των ατόμων αυτών ως προς ποικίλα θέματα σχετιζομένων με τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, οδηγεί σε προβληματικές συμπεριφορές. Η επιτροπή επομένως, προτείνει τον εμπλουτισμό και την επικαιροποίηση των ιατρικών κωδικών δεοντολογίας. Αυτό το βήμα θα οδηγήσει σε πληρέστερη επιμόρφωση των επαγγελματιών υγείας και στην αποτελεσματικότερη παροχή υπηρεσιών υγείας στα κουίρ άτομα. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Η απουσία ενός ενιαίου θεσμικού πλαισίου για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στο τομέα της ψυχικής υγείας, επισημαίνεται στο κείμενο της Στρατηγικής. Ειδικότερα, η επιτροπή συστήνει την έκδοση ολοκληρωμένων κατευθυντήριων οδηγιών, οι οποίες θα ρυθμίζουν ζητήματα παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας στα κουίρ άτομα. Στο ίδιο πλαίσιο, ιδιαιτέρως σημαντική είναι και η εισαγωγή νομοθετικής ρύθμισης για τα διεμφυλικά άτομα. Τα άτομα αυτά αντιμετωπίζουν επιπρόσθετες διακρίσεις στις υπηρεσίες υγείας και τη κοινωνική ασφάλιση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός της διόρθωσης του καταχωρημένου φύλου στα επίσημα έγγραφα των διεμφυλικών ατόμων. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Το καταχωρημένο φύλο, μεταβάλλεται δύσκολα στα επίσημα έγγραφα και υπαγορεύει τη συνταγογράφηση συγκεκριμένων ιατρικών εξετάσεων. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι στις διεμφυλικές γυναίκες, συνταγογραφούνται προληπτικές εξετάσεις για προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν άνδρες. Αντιστοίχως, στους διεμφυλικούς άντρες, προτείνονται από το σύστημα υγείας, εξετάσεις γυναικολογικής φύσης. Η δυσφορία φύλου επομένως κυριαρχεί στα διεμφυλικά άτομα και σε πολλές περιπτώσεις τα οδηγεί στο να μη καταφεύγουν στα νοσοκομεία. Αυτό το γεγονός πλήττει την υγεία τους και αντιβαίνει στο δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης στη δημόσια υγεία. Προκειμένου να αμβλυνθεί αυτή η δυσκολία, στην Εθνική Στρατηγική προτείνεται να καλύπτεται από τη κοινωνική ασφάλιση των ατόμων, το κόστος των διαδικασιών φυλομετάβασης. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Ο τομέας της αιμοδοσίας, αν και θα λέγαμε ότι αποτελεί μέρος του συστήματος υγείας, αναλύεται σε ξεχωριστή ενότητα στην Εθνική Στρατηγική Ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ+. Αυτό αιτιολογείται καθώς μέχρι και τις πρώτες μέρες του Ιανουαρίου 2022, ίσχυαν περιορισμοί και διακρίσεις για τη κουίρ κοινότητα. Σύμφωνα με το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας, αποκλειόντουσαν όλα τα άτομα τα οποία είχαν συνάψει ερωτικές

επαφές με άτομο του ίδιου φύλου από το 1977 και μετά. Αυτή η απαγόρευση, ίσχυε και στις περιπτώσεις που τα άτομα είχαν έστω και μία ομόφυλη σεξουαλική επαφή. (ekea,2023).

Μελετώντας τη σχετική παράγραφο της Στρατηγικής, καταδικάζεται η συγκεκριμένη απαγόρευση, καθώς συνιστά ανατιολόγητη διάκριση κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών. Η κατάργηση επομένως της προαναφερθείσας νομοθεσίας, αποτελεί σύσταση η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη. Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει τη γενικευμένη απαγόρευση στα άτομα που θέλουν να αιμοδοτήσουν και είχαν σεξουαλική επαφή με άτομα ευάλωτων ομάδων κατά το τελευταίο τρίμηνο. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Ως ευάλωτες ομάδες ορίζονται τα άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν τον ιό HIV. Όπως έχει αποδειχθεί επιστημονικά και ιατρικά, ο συγκεκριμένος ιός μεταδίδεται σε όλα τα άτομα ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού. Επίσης, είναι ιάσιμος με χορήγηση κατάλληλης θεραπείας. Τέλος, είναι θεμελιώδης η επικαιροποίηση του ευρύτερου πλαισίου αιμοδοσίας κάθε δύο χρόνια. Αυτό διότι, τα συνεχή και ραγδαία ιατρικά δεδομένα δύνανται να μεταβάλλουν τα εκάστοτε ισχύοντα δεδομένα αιμοδοσίας. (ekea, 2023).

Στο συγκεκριμένο ζήτημα, εντοπίζουμε ευχάριστες εξελίξεις. Λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της Στρατηγικής, ο Υπουργός Υγείας Πλεύρης Θάνος, στις 10 Ιανουαρίου 2022 υπέγραψε σχετική υπουργική απόφαση. Βάσει αυτής, η σεξουαλικότητα των ατόμων τα οποία επιθυμούν να αιμοδοτήσουν, δεν αποτελεί κριτήριο διάκρισης. Η κατάργηση μίας αναχρονιστικής και αναίτιας απαγόρευσης κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών, αποτελεί ένα θεμελιώδες βήμα για την εξάλειψη των κουίρ διακρίσεων. (Μάλλιος, 2022).

Ο αποκλεισμός ατόμων από την αιμοδοσία λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ήταν ένα προβληματικό σημείο για τη χώρα. Οι σχέσεις μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου παρουσιάζονταν ως επικίνδυνες για την ατομική και δημόσια υγεία. Ταυτοχρόνως, στιγματίζονταν περαιτέρω οι πολίτες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. (Μάλλιος, 2022).

Ακόμα, η προαναφερθείσα απαγόρευση, έπληττε σοβαρά και τη δημόσια υγεία. Πιο αναλυτικά, ο αποκλεισμός ατόμων λόγω σεξουαλικότητας και όχι σεξουαλικής συμπεριφοράς, συνέβαλε στη διαιώνιση προκαταλήψεων και στερεοτύπων. Ο ιός HIV θεωρούνταν λανθασμένα από τη πλειοψηφία του κοινωνικού συνόλου, ότι αφορά συγκεκριμένες ομάδες και όχι συμπεριφορές. Ο ιός δε μεταδίδεται επομένως

αποκλειστικά μεταξύ των ομοφυλόφιλων ανδρών (ΛΟΑΤΚΙ+ ομάδα) , αλλά μέσω σεξουαλικών συμπεριφορών (με ενδεικτικό παράδειγμα τη σεξουαλική επαφή χωρίς προφυλάξεις). (Μάλλιος, 2022).

Μέσω της επικράτησης αυτής της λανθασμένης αντίληψης, ο ευρύτερος πληθυσμός αφενός δε λάμβανε υπόψη τους δυνητικούς κινδύνους πριν αιμοδοτήσει. Αφετέρου, θεωρώντας ότι λόγω ετεροκανονικής σεξουαλικότητας δε κινδυνεύει από HIV, δε προχωρούσε στη λήψη προφύλαξης και τακτικών εξετάσεων για έλεγχο της σεξουαλικής υγείας. (Μάλλιος, 2022).

Συνεχίζοντας, θα αναφερθούμε στα ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντα άσυλο άτομα. Η Επιτροπή της Εθνικής Στρατηγικής, συστήνει την ύπαρξη ειδικής μέριμνας για κουίρ άτομα τα οποία αναζητούν άσυλο. Χρηζουν ιδιαίτερης προσοχής τα άτομα που προέρχονται από κράτη, στα οποία η ομοφυλοφιλία και η διεμφυλικότητα ποινικοποιούνται. Σε πολλές περιπτώσεις, τα διεμφυλικά άτομα όταν φτάνουν στις χώρες υποδοχής, τοποθετούνται στους χώρους διαμονής βάσει βιολογικού φύλου. Το γεγονός αυτό δημιουργεί μία σειρά περιστατικών παρενόχλησης και κακοποίησης των διεμφυλικών ατόμων από ομοεθνείς τους. Επομένως, είναι σημαντικό τα τρανς άτομα να τοποθετούνται σε ξεχωριστούς χώρους. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Η ενσωμάτωση ειδικής διάταξης είναι αναγκαία, προκειμένου να διευκολυνθούν οι διαδικασίες μεταβολής του φύλου στα επίσημα έγγραφα. Σε ορισμένα κράτη, δεν είναι εφικτή η μεταβολή της ληξιαρχικής πράξης γέννησης των ατόμων, οπότε το ζήτημα αυτό οφείλει να επιλύεται με την έλευση των διεμφυλικών ατόμων στην Ελλάδα. Τέλος, αναφορικά με τα τρανς άτομα, είναι αναγκαίο να παρέχεται ιατροφαρμακευτική κάλυψη ως προς τις διαδικασίες φυλομετάβασης. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Παρά την ύπαρξη γενικευμένου θεσμικού πλαισίου, το οποίο ρυθμίζει τα ζητήματα των αιτούντων άσυλο, χρειάζονται και περαιτέρω νομοθετικές ρυθμίσεις για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Αναλυτικότερα, ο ν.4636/2019, ρυθμίζει τη διεθνή προστασία των ατόμων. Η ειδική διάταξη του νόμου με το άρθρο 10, αναφέρει το σεξουαλικό προσανατολισμό και τη ταυτότητα φύλου ως αίτια αναζήτησης ασύλου από άτομα. (Νόμος 4636/2019).

Ωστόσο, η προαναφερθείσα διάταξη παρουσιάζει κάποια κενά. Αυτό συμβαίνει καθώς, τα χαρακτηριστικά φύλου και η έκφραση φύλου δεν αναφέρονται ως αιτίες αναζήτησης ασύλου. Επομένως, η έκφραση φύλου κάποιου ατόμου με τρόπους οι

οποίοι αντιτίθενται στις εκάστοτε κοινωνικές νόρμες και αποδεκτά πρότυπα, δύναται να το καταστήσει στόχο διακριτικών συμπεριφορών. (Νόμος 4636/2019).

Η Επιτροπή θέτει και το ζήτημα της οικογενειακής επανένωσης στα ΛΟΑΤΚΙ+ ζευγάρια. Ένα ουσιώδες ζήτημα για το οποίο προτείνεται η ενσωμάτωση ειδικής διάταξης στη παρούσα νομοθεσία. Τέλος, η ύπαρξη ειδικά εκπαιδευμένου συμβουλευτικού προσώπου σε θέματα των ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντων ασύλου, παράλληλα με την ύπαρξη νομικού εκπροσώπου συστήνεται ισχυρά. Αυτό το βήμα, συνδυαστικά με την ευρύτερη κατάρτιση και ενημέρωση του εργαζόμενου προσωπικού στα άσυλα θα βοηθήσει σημαντικά. Οι ιδιαίτερες ανάγκες των κουίρ αιτούντων άσυλο, θα αντιμετωπίζονται περισσότερο ολιστικά και αποτελεσματικά. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Φτάνοντας στο κλείσιμο του πρώτου πυλώνα της Στρατηγικής, εντοπίζουμε την ανάγκη κατάρτισης στο δημόσιο τομέα. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η εφαρμογή κοινωνικών πολιτικών και νομοθετημάτων που άπτονται των ζητημάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, δεν επαρκεί. Εξέχουσα σημασία κατέχει το προσωπικό το οποίο εργάζεται στο δημόσιο τομέα και σε πολλές περιπτώσεις καλείται να εφαρμόσει τις προαναφερθείσες πολιτικές και νόμους. Συχνά το προσωπικό αυτό διέπεται από ποικίλες προκαταλήψεις, στερεότυπα και άγνοια αναφορικά με τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Είναι εύλογο λοιπόν, ότι ανακύπτουν ζητήματα κατάρτισης και επιμόρφωσης των δημοσίων υπαλλήλων. Σκοπός αποτελεί η απόκτηση και ο εμπλουτισμός των γνώσεων για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα, με τη συνδρομή εκπροσώπων των κουίρ οργανώσεων της Ελλάδας. Με τη μελέτη του τελευταίου σημείου του πρώτου πυλώνα, εντοπίζουμε την ανάγκη επιμόρφωσης των Αστυνομικών Αρχών της χώρας. Αυτό παρατηρείται διότι, οι στερεοτυπικές αντιλήψεις και οι προκαταλήψεις κατά των κουίρ ατόμων κυριαρχούν στα εργαζόμενα άτομα της Αστυνομίας. Επομένως, η περαιτέρω επιμόρφωση των σπουδαστών στις αστυνομικές σχολές, συνιστά προτεινόμενο μέτρο. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με την εισαγωγή ειδικής ενότητας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα στο πρόγραμμα φοίτησης και την εκπόνηση ειδικών σεμιναρίων. Τα σεμινάρια αυτά έχουν ως στόχευση την σωστή και πολύπλευρη εκπαίδευση σε θέματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και των μελών της. Η ευαισθητοποίηση για τα κουίρ άτομα και τις εξειδικευμένες ανάγκες τους, συνιστά επιδίωξη για όλα τα σώματα ασφαλείας της Ελλάδας. Επιπλέον, σε πληθώρα

υπηρεσιών του δημοσίου τομέα, απαιτείται το εργαζόμενο προσωπικό να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο ως προς τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Ενδεικτική αναφορά αποτελούν τα Γραφεία Ασύλου, οι δικαστικοί, τα εργαζόμενα άτομα στα ληξιαρχεία και στις κοινωνικές υπηρεσίες. Καταληκτικά, οι εθνικές οριζόντιες δράσεις (ενδεικτικό παράδειγμα το πρόγραμμα ένταξης στη διαφορετικότητα), χρήζουν ειδικής ενότητας για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Ο δεύτερος πυλώνας, ρυθμίζει ζητήματα τα οποία αφορούν τη προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Σε ένα πιο αναλυτικό πλαίσιο, είναι θεμελιώδης η κατοχύρωση συνθηκών προστασίας και ασφάλειας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Με τον ν.4285/2014, για πρώτη φορά οι έννοιες της σεξουαλικότητας και της ταυτότητας φύλου, αναφέρονται ως αίτια διακριτικών συμπεριφορών και ρατσιστικών εγκλημάτων. (Νόμος 4285/2014).

Στη συνέχεια, στον προαναφερθέντα νόμο (ευρέως γνωστός και ως αντιρατσιστικός νόμος), προστέθηκε και η έκφραση των χαρακτηριστικών φύλου ως αίτιο εκδήλωσης ρατσιστικών συμπεριφορών. Επιπροσθέτως, απαγορεύεται η δημόσια υποκίνηση μίσους κατά ατόμων και/ή ομάδων, λόγω ταυτότητας φύλου, χαρακτηριστικών φύλου και/ή σεξουαλικότητας. Ένα ακόμα θεμελιώδες σημείο του αντιρατσιστικού νόμου, αποτελεί η εισαγωγή των προαναφερθέντων στοιχείων, ως ρατσιστικά κίνητρα στο ποινικό κώδικα. (Νόμος 4285/2014).

Η πρακτική εφαρμογή του ν.4285/2014 ως προς τη κάλυψη των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών, διαφαίνεται ότι παρουσιάζει κάποια προβλήματα. Ειδικότερα, στην αρχική νομοθεσία αποδιδόταν ποινή και στα άτομα τα οποία διέδιδαν ρατσιστική ιδεολογία. Με τη πρόσφατη τροποποίηση του 2014, προκειμένου να καταδικαστεί το κατηγορούμενο άτομο, είναι αναγκαία η ύπαρξη δημόσιας υποκίνησης συμπεριφορών διάκρισης, μίσους και βίας. Ακόμη, οι συμπεριφορές αυτές πρέπει να θέτουν σε κατάσταση κινδύνου τη δημόσια τάξη, τη ζωή, την ελευθερία και τη σωματική ασφάλεια των ατόμων. Το γεγονός αυτό, πρακτικά σημαίνει ότι ο αντιρατσιστικός νόμος δε δύναται να εφαρμοστεί αποτελεσματικά για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. (Νόμος 4285/2014).

Τα φαινόμενα αστυνομικής αυθαιρεσίας καταδικάζονται από την Επιτροπή της Εθνικής Στρατηγικής. Πιο συγκεκριμένα, από τα φαινόμενα αυτά πλήττονται τα κουίρ άτομα λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού και/ή της ταυτότητας και έκφρασης φύλου τους. Η επιστημονική και επαρκής εκπαίδευση του αστυνομικού προσωπικού, συστήνεται ως μέτρο άμβλυνσης αυτών των αυθαίρετων συμπεριφορών κατά της κουίρ

κοινότητας. Στο ίδιο κλίμα εντάσσεται και η σύσταση για έκδοση ειδικής εγκυκλίου στα σώματα ασφαλείας της Ελλάδας. Σε πολλές περιπτώσεις ο έλεγχος και η προσωρινή κράτηση των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών, γίνεται με μειωτικούς και απαξιωτικούς τρόπους. Τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ατόμων (όπως είναι η σεξουαλικότητα), οφείλουν να αντιμετωπίζονται με σεβασμό και χωρίς να προσβάλλεται η αξιοπρέπεια των ατόμων από τα σώματα ασφαλείας. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Ένα ακόμα σημείο το οποίο ρυθμίζει η Εθνική Στρατηγική, είναι οι «θεραπείες μεταστροφής». Οι πρακτικές αυτές αντιμετωπίζουν τις μη ετεροκανονικές σεξουαλικότητες και εκφράσεις ταυτότητας φύλου, ως ψυχικές διαταραχές και ψυχιατρικά προβλήματα. Το γεγονός αυτό καταδικάζεται τόσο σε παγκόσμια όσο και σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Μάλιστα ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, δηλώνει ότι η έκφραση της σεξουαλικότητας και της ταυτότητας φύλου, δεν αποτελούν ασθένειες ψυχιατρικής φύσης. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Η Επιτροπή επομένως, τάσσεται υπέρ της κατάργησης των «θεραπειών μεταστροφής», οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως μορφή βασανιστηρίων. Αυτό διότι, πλήττουν σε μέγιστο βαθμό τη ψυχοσωματική υγεία και ευεξία των ατόμων. Τέλος, θεμελιώδες βήμα αποτελεί και η σωστή εκπαίδευση και κατάρτιση των ψυχολόγων και ψυχιάτρων. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα σύγχρονα επιστημονικά και ιατρικά δεδομένα για ζητήματα που αφορούν τη ψυχική υγεία των κουίρ ατόμων. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Το ζήτημα των κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, αποτελεί τον προτελευταίο πυλώνα της Εθνικής Στρατηγικής. Ειδικότερα, αναφέρονται οι σχετικές νομοθεσίες για το Σύμφωνο Συμβίωσης μεταξύ ομόφυλων ζευγαριών και της νομικής αναγνώρισης του φύλου. Οι νόμοι αυτοί θα αναλυθούν πιο λεπτομερειακά σε ακόλουθη υποενότητα του παρόντος κεφαλαίου. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Αξίζει να επισημάνουμε το ζήτημα των διαφυλικών (intersex) ατόμων. Αποτελούν μία ομάδα κουίρ ατόμων η οποία πλήττεται πολλαπλά. Βάσει της Στρατηγικής, προτείνεται η απαγόρευση επεμβατικών διαδικασιών «κανονικοποίησης» του φύλου, στείρωσης και λήψης ορμονοθεραπειών σε παιδιά κάτω των 12 ετών. Επιπρόσθετα, η ληξιαρχική μεταβολή του φύλου βάσει του αυτοπροσδιορισμού του εκάστοτε διαφυλικού ατόμου, αποτελεί αναγκαίο μέτρο. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Τα προαναφερθέντα έχουν ως στόχο τη καλύτερευση των συνθηκών διαβίωσης των διαφυλικών πολιτών και τη άμβλυνση των περιστατικών διάκρισης που υφίστανται. Η αδυναμία πρόσβασης στο ιατρικό ιστορικό και τους ιατρικούς φακέλους των ατόμων αυτών αποτελεί ένα σοβαρό προβληματικό σημείο. Η ύπαρξη επομένως μηχανισμών υποστήριξης της συγκεκριμένης κουίρ ομάδας, μέσω εξειδικευμένης επιμόρφωσης των επαγγελματιών υγείας συστήνεται. Τέλος, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή στοχευμένων κοινωνικών πολιτικών για τα διαφυλικά άτομα, θα συμβάλλει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

Η Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ολοκληρώνεται με τον τέταρτο πυλώνα. Σύμφωνα με αυτόν, ρυθμίζονται τα θέματα λήψης πρωτοβουλιών για την ισότητα των κουίρ ατόμων. Αναλυτικότερα, η άσκηση εξωτερικής πολιτικής η οποία θα προωθεί ζητήματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, είναι θεμελιώδης. Παράλληλα, η οργάνωση δράσεων ορατότητας και ευαισθητοποίησης για τη κουίρ κοινότητα, θα συντελέσουν στη προώθηση των ΛΟΑΤΚΙ+ ζητημάτων σε ευρεία κλίμακα. Η Ελλάδα ως δημοφιλής τουριστικός προορισμός, είναι σημαντικό να αποτελεί μία ασφαλή χώρα για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων της κοινότητας και η άμβλυνση φαινομένων διάκρισης και ρατσισμού, τονίζονται στο κείμενο της Στρατηγικής. (Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+).

3.2 Νόμος 4356/2015

Περνώντας στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, θα μελετήσουμε τον ν. 4356/2015, ο οποίος αναφέρεται στο σύμφωνο συμβίωσης. Ξεκινώντας, αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα αποτελεί το πρώτο κράτος, το οποίο το 2008 κατοχύρωσε το δικαίωμα σύναψης συμφώνου συμβίωσης για ετερόφυλα ζευγάρια μόνο. Ο αποκλεισμός των κουίρ ζευγαριών από τη νομοθεσία, οδήγησε τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα στη προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Βάσει της απόφασης του Δικαστηρίου, η Ελλάδα καταδικάστηκε για διπλή διάκριση κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών. Πιο ειδικά, το δικαίωμα σεβασμού ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και η απαγόρευση φαινομένων διακρίσεων, παραβιάστηκαν. (Παπαδοπούλου, 2019).

Η Ελλάδα σε μία απόπειρα αιτιολόγησης της προαναφερθείσας διάκρισης κατά της κουίρ κοινότητας, έκανε χρήση του τεκμηρίου της πατρότητας. Το σύμφωνο συμβίωσης κατοχύρωνε νομικά αυτομάτως την αναγνώριση της πατρότητας για όσα

παιδιά γεννιόντουσαν από τη σύναψη του συμφώνου και μετά. Εφόσον λοιπόν το τεκμήριο της πατρότητας καλύπτει αποκλειστικά τα ετερόφυλα ζευγάρια, το συγκεκριμένο νομοθέτημα δεν αφορούσε τα κουίρ ζευγάρια. Αυτή ήταν η επίσημη θέση της κυβέρνησης για το ευκρινές γεγονός της διάκρισης κατά της ελληνικής ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. (Νόμος 4356/2015).

Το 2015, ψηφίστηκε ο νόμος 4356, σύμφωνα με τον οποίο το σύμφωνο συμβίωσης επεκτεινόταν και στα ομόφυλα ζευγάρια. Το ζήτημα του συμφώνου συμβίωσης καλύπτεται στο πρώτο κεφάλαιο του νομοθετήματος και αποτελείται από 14 άρθρα. Βάσει του πρώτου άρθρου κατοχυρώνεται η σύναψη συμφωνίας μέσω συμβολαιογραφικού εγγράφου, ανεξαρτήτως φύλου των μερών. Το σημείο αυτό αποτελεί επί της ουσίας τη καινούρια προσθήκη στο νόμο. Δύνανται επομένως τα κουίρ ζευγάρια να συνάψουν σύμφωνο συμβίωσης. Τα άρθρα και οι διατάξεις του νόμου, καθορίζουν μία σειρά ζητημάτων τα οποία άπτονται του συμφώνου συμβίωσης. Ενδεικτική αναφορά αποτελούν οι προϋποθέσεις σύναψης συμφώνου, οι σχέσεις των μερών, η λύση του συμφώνου, τα κληρονομικά δικαιώματα. (Νόμος 4356/2015).

Έχει ιδιαίτερη βαρύτητα να σταθούμε περισσότερο στο άρθρο 9, το οποίο ρυθμίζει το ζήτημα του τεκμηρίου της πατρότητας, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη παράγραφο. Το δικαίωμα των κουίρ ζευγαριών στη γονεϊκότητα δε κατοχυρώνεται και αυτό αποτελεί ένα βασικό κενό του νόμου. Αναλυτικότερα, βάσει του άρθρου 9, τα ζευγάρια που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, δε δύνανται να τεκνοθετήσουν από κοινού. Ακόμη, σε περιπτώσεις ύπαρξης βιολογικών τέκνων του ενός γονέα πριν τη σύναψη του συμφώνου, ο δεύτερος μη βιολογικός γονέας αποκλείεται από γονεϊκές αξιώσεις. (Σωτηρόπουλος, 2022).

Ως προς τα ζητήματα της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής μέσω παρένθετης μητρότητας, δεν επιτρέπεται νομικά στα κουίρ ζευγάρια να προσφύγουν σε αυτή τη πρακτική. Η παρένθετη μητρότητα κατοχυρώνεται νομικά αποκλειστικά για τα ετερόφυλα ζευγάρια τα οποία αντιμετωπίζουν ιατρικά προβλήματα απόκτησης βιολογικών τέκνων. Το ίδιο φύλο, αποτελεί κοινωνικό αίτιο, επομένως δε καλύπτεται σύμφωνα με τον ν. 4356/2015. (Σωτηρόπουλος, 2022).

Όλα τα παραπάνω αποτελούν σημεία διακριτικών συμπεριφορών κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Το γεγονός αυτό ενισχύεται από τη διατήρηση του τεκμηρίου της πατρότητας. Τα ετερόφυλα ζευγάρια προβαίνουν σε άμεση νομικώς κατοχύρωση της αναγνώρισης των τέκνων. Σε αντίθεση τα κουίρ ζευγάρια τα οποία και αυτά έχουν

συνάψει σύμφωνο συμβίωσης, αποκλείονται από αυτό το δικαίωμα. (paremnassi, 2023).

3.3 Θέσεις κομμάτων για τη ψήφιση του ν. 4356/2015

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η συζήτηση της Ολομέλειας, κατά την ημέρα ψήφισης του ν. 4356/2015, στις 22 Δεκεμβρίου 2015. Το διάλογο ανοίγει η εισηγήτρια του κυβερνώντος κόμματος (ΣΥ.ΡΙΖ.Α), Βασιλική Κατριβάνου. Η παράθεση μαρτυριών ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών για τη σημαντικότητα ψήφισης του συγκεκριμένου νομοσχεδίου, θα λέγαμε ότι έδινε τον τόνο που επικρατούσε ένα μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας. Η καταπολέμηση των στερεοτύπων και της ομοφοβίας, αποτελούσε ρητή υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας και κατ' επέκταση η ψήφιση του νόμου αυτού ήταν κάτι στοιχειώδες και αυτονόητο. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Η άρση των διακρίσεων κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας, συνδεόταν σε ένα βαθμό με τη νομική αναγνώριση των οικογενειακών δεσμών, στο πλαίσιο της ισονομίας και της ορατότητας. Επιπρόσθετα, η κ. Κατριβάνου τόνισε ότι η σεξουαλικότητα αποτελεί πλευρά της φύσης των ανθρώπων και σε καμία περίπτωση μία επιλογή έναντι της ετεροφυλίας ή κάποια παθολογική κατάσταση. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Το σύμφωνο συμβίωσης δεν υπαγόταν στην έννοια της ιδιωτικότητας, την οποία το κράτος δεν ήταν σε θέση να παρέμβει με νομοθετήματα. Η ρύθμιση των όρων του συμφώνου συμβίωσης, άπτεται του δημοσίου βίου και χώρου. Επομένως, το κράτος στα πλαίσια των δημοκρατικών αξιών, οφείλει να διασφαλίσει αυτό το δικαίωμα για τα κουίρ άτομα. Ως προς την ένσταση για το γεγονός ότι η επέκταση του συμφώνου συμβίωσης, αντιτίθεται στην ελληνική παράδοση, η μεταβολή της έννοιας του θεσμού της οικογένειας, αποτελεί το αντεπιχείρημα. Πιο ειδικά, το παράδειγμα της ψήφισης του πολιτικού γάμου στην Ελλάδα, αποδεικνύει ότι η έννοια και η ρύθμιση των οικογενειακών δεσμών μεταβάλλεται διαχρονικά. Επιπλέον, η προσαρμογή της ελληνικής κοινωνίας σε αυτές τις μεταβολές είναι απαραίτητη. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Συνεχίζοντας με την Αξιωματική Αντιπολίτευση (Νέα Δημοκρατία), ο κ. Αθανασίου, τόνισε ότι η επέκταση του συμφώνου συμβίωσης στα ομόφυλα ζευγάρια αποτελεί την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή επιβλήθηκε και δεν αποτελεί ένα υπαρκτό ζήτημα της ελληνικής κοινωνίας. Εξέφρασε ακόμη τις

ενστάσεις του κόμματος για τη ρύθμιση των οικογενειακών δεσμών μέσω συμφώνου συμβίωσης. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Ο θεσμός του γάμου είναι αυτός ο οποίος οφείλει να ρυθμίζει τις οικογενειακές σχέσεις. Η τέλεση του συμφώνου μέσω συμβολαιογραφικής πράξης, καθιστούσε το σύμφωνο επί της ουσίας πολιτικό γάμο. Αυτό αποτέλεσε προβληματικό σημείο κατά την Αξιωματική Αντιπολίτευση, καθώς μεταβλήθηκε ριζικά η νομοθεσία για χαλαρή ρύθμιση της συμβίωσης των ζευγαριών. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Επιπλέον, διαφάνηκε ότι συγχέονται ο ιδιωτικός με τον οικογενειακό τομέα. Στο νέο νομοσχέδιο, διατηρήθηκαν οι ίδιες διατάξεις με μικρές προσθήκες στην έννοια του φύλου, με τις ισχύουσες διατάξεις για το σύμφωνο συμβίωσης των ετερόφυλων ζευγαριών το 2008. Η Νέα Δημοκρατία αντιπρότεινε την ισχύ διαφορετικών διατάξεων, εφόσον το σύμφωνο συμβίωσης αφορά τα κουίρ άτομα. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Στο ίδιο κλίμα αρνητικής θέσης για την επέκταση του συμφώνου συμβίωσης, κινήθηκε και το ΚΚΕ. Ο κ. Γκιόκας, αναφέρθηκε στο σεξουαλικό προσανατολισμό των ατόμων με τον όρο «επιλογή». Το κόμμα αντιτέθηκε στη ψήφιση του νομοσχεδίου, καθώς η θεσμική αναγνώριση της οικογένειας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, άνοιγε το δρόμο και για τη ψήφιση νομοθεσιών σχετικών με την απόκτηση παιδιών. Καταδικάστηκε ευρύτερα το νομοσχέδιο από το ΚΚΕ, διότι τα παιδιά θα ανέπτυσαν μία ανορθολογική αντίληψη για τους γονείς. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Οι βιολογικές σχέσεις και η ύπαρξη του πατέρα και της μητέρας, είναι τα μόνα ενδεδειγμένα χαρακτηριστικά για την ανατροφή παιδιών. Ακόμα, η συμβίωση και η ομόφυλη σεξουαλικότητα δεν αποτελούσαν αίτια απόκτησης κοινωνικών δικαιωμάτων. Τα ζητήματα θεμάτων υγείας και κληρονομικότητας τα οποία ανέκυπταν, μπορούσαν να ρυθμιστούν με ιδιωτικά συμφωνητικά. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Η κομματική παράταξη της Χρυσής Αυγής, καταψήφισε τις διατάξεις του ν. 4356/2015. Ο κ. Λαγός στην αγόρευσή του τόνισε ότι πρόκειται για μία ημέρα ντροπής τόσο για το κόμμα όσο και για τη χώρα ευρύτερα. Το νομοσχέδιο παρουσίαζε τις αφύσικες καταστάσεις ως φυσικές, παραβιάζοντας τη φύση του ανθρώπου και τη λογική. Χαρακτήρισε το γάμο των κουίρ ατόμων ως ένα «κατάπτυστο» γεγονός, το οποίο αποτελεί «ντροπή και αίσχος» για την Ελλάδα. Η κυβέρνηση προσπαθούσε να παρουσιάσει το σύμφωνο συμβίωσης για τα ομόφυλα ζευγάρια ως κάτι δήθεν λογικό. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

Η τεκνοθεσία παιδιών από κουίρ ζευγάρια διαφάνηκε ότι θα είναι το επόμενο βήμα και κατ' επέκταση μελλοντικό νομοσχέδιο προς ψήφιση. Το κόμμα έκανε ξεκάθαρο ότι εάν του δινόταν η ευκαιρία από τον ελληνικό λαό, θα προέβαινε σε κατάργηση οποιασδήποτε νομοθεσίας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Ακόμη, ο κ. Λαγός χρησιμοποιώντας τη φράση «αυτό το πράγμα» για το νομοσχέδιο, κατέληξε ότι το κόμμα θα αντιδρούσε με οποιονδήποτε τρόπο, στη περίπτωση που θα ψηφίζοταν. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α' Συνόδου, 2015).

Ο κ. Παπαθεοδώρου εκπροσωπώντας το ΠΑΣΟΚ, υποστήριξε ότι η επέκταση του συμφώνου συμβίωσης για τα ομόφυλα ζευγάρια, αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Τα παραδείγματα ευρωπαϊκών νομοθεσιών οι οποίες κατοχυρώνουν το δικαίωμα σύναψης συμφώνου συμβίωσης για τα κουίρ άτομα, καταδεικνύουν τη σπουδαιότητα του νομοσχεδίου. Το κόμμα επομένως, ετάχθη υπέρ της ψήφισης του νομοσχεδίου. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α' Συνόδου, 2015).

Η κομματική παράταξη Ποτάμι, υπερψηφίζει το ν. 4356/2015. Ο κ. Φωτήλας υπογράμμισε τη σημαντικότητα ψήφισης του νομοσχεδίου, καθώς διασφαλιζόταν η ισονομία και η ισοπολιτεία. Επιπλέον, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όφειλε να αποτελεί ένα από τα κεντρικά σημεία των κοινωνιών. Το σύμφωνο συμβίωσης ρύθμιζε επίσης πρακτικά ζητήματα της καθημερινής ζωής των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, εξαιρετικά θεμελιώδης παράμετρος. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α' Συνόδου, 2015).

Είναι βασικό να αναφερθούμε και στη κατάθεση τροπολογίας του Ποταμιού, η οποία ρύθμιζε ζητήματα τεκνοθεσίας και απόκτησης παιδιών για τα ομόφυλα ζευγάρια. Η τροπολογία αυτή δεν έγινε δεκτή από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Παρασκευόπουλο Νικόλαο. Τέλος, ο κ. Φωτήλας, εξέφρασε την έντονη ένστασή του για το γεγονός ότι από το σύνολο των 63 άρθρων του νόμου, τα 14 μόνο αφορούσαν το σύμφωνο συμβίωσης. Τα υπολειπόμενα άρθρα, ρυθμίζουν ποινικά, δικονομικά ζητήματα καθώς και τη λειτουργία της δικαιοσύνης και των καταστημάτων κράτησης. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α' Συνόδου, 2015).

Όπως διαφαίνεται ο ν. 4356/2015 δημιούργησε ένα κλίμα διχασμού στην ελληνική κοινωνία, το οποίο αντανακλάται και στα πολιτικά κόμματα. Η επέκταση του συμφώνου συμβίωσης για τα ομόφυλα ζευγάρια, επήλθε κατόπιν πιέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τοποθετήσεις ενός μεγάλου μέρους των βουλευτών και βουλευτριών για το νόμο, αναδεικνύουν τις παραδοσιακές και συντηρητικές

αντιλήψεις για το θεσμό της οικογένειας. Ακόμη, αντανακλούν στερεοτυπικές θέσεις της ελληνικής κοινωνίας ευρύτερα για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Αυτό διατυπώνεται καθώς τα ζητήματα της ισότητας και της ισονομίας δεν αποτελούν θεμελιώδη επιχειρήματα για τη ψήφιση του νόμου. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Α΄ Συνόδου, 2015).

3.4 Νόμος 4491/2017

Ο ν. 4491/2017 αφορά τη ρύθμιση των διαδικασιών νομικής αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου των διεμφυλικών ατόμων. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι τα τρανς άτομα δύνανται να μεταβάλλουν στα επίσημα έγγραφα τα προσωπικά τους στοιχεία (όνομα, επίθετο και φύλο) στη βάση του αυτοπροσδιορισμού του φύλου τους. Σε αυτό το σημείο είναι θεμελιώδες να αναφέρουμε την απόφαση της ελληνικής δικαιοσύνης το 2016. Ο αυτοπροσδιορισμός του φύλου δε συνδέεται με ανατομικά χαρακτηριστικά και στερεότυπα. Επομένως, τα άτομα δύνανται να προβαίνουν σε νομική αποτύπωση του φύλου τους, χωρίς να έχουν προηγηθεί επεμβάσεις φυλομετάβασης. (Νόμος 4491/2017).

Στην Ελλάδα ο νόμος ψηφίστηκε το 2017, αποτελείται από 7 άρθρα και μόνο το α΄ μέρος αφορά τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου. Αναλυτικότερα, το πρώτο άρθρο δηλώνει ρητά τη κατοχύρωση του δικαιώματος αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου σε όλα τα άτομα. Στο δεύτερο άρθρο συναντάμε τους ορισμούς για τις έννοιες της ταυτότητας φύλου και των χαρακτηριστικών φύλου. Στη συνέχεια, ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις για τη διόρθωση του καταχωρισμένου κατά τη γέννηση φύλου και οι διαδικασίες διόρθωσης οι οποίες απαιτούνται νομικά. (Νόμος 4491/2017).

Ο ν. 4491/2017 ρυθμίζει και κάποια άλλα ζητήματα, οι συνέπειες για τα διεμφυλικά άτομα που προβαίνουν στη διόρθωση φύλου είναι ένα από αυτά. Ακόμη, η εξασφάλιση μυστικότητας από πλευράς των δημοσίων υπαλλήλων, οι οποίοι βοηθούν στις διαδικασίες μεταβολής των στοιχείων στα επίσημα έγγραφα, κατοχυρώνεται στο έκτο άρθρο. Το καταληκτικό άρθρο αναφέρεται σε δύο σημαντικά ζητήματα του νόμου. Η αντικατάσταση του όρου «αλλαγή φύλου» με τον όρο «διόρθωση φύλου» είναι το πρώτο ζήτημα. Ακολουθεί, η προσθήκη του όρου «χαρακτηριστικά φύλου» μετά τη «ταυτότητα φύλου». (Νόμος 4491/2017).

Ο ν. 4491/2017 ωστόσο, παρουσιάζει ορισμένα κενά και προβληματικά σημεία. Σε ένα πιο αναλυτικό πλαίσιο, η διάσταση της ανηλικότητας φαίνεται να δημιουργεί το

πρώτο πρόβλημα. Τα ανήλικα διεμφυλικά άτομα 15-17 ετών, χρειάζονται και θετική εισήγηση από διυπουργική επιτροπή, προκειμένου να προχωρήσει η διαδικασία μεταβολής των στοιχείων. Δεν επαρκεί η γονική συγκατάθεση, γεγονός το οποίο καθιστά τη προαναφερθείσα διαδικασία ακόμη πιο πολύπλοκη. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα, τα διεμφυλικά άτομα αποθαρρύνονται στο να προβούν σε μεταβολή των στοιχείων τους. (Σωτηρόπουλος, 2022).

Επιπλέον, τα άτομα τα οποία επιθυμούν μεταβάλλουν τα στοιχεία τους πρέπει να είναι άγαμα ή διαζευγμένα. Εύλογα γίνεται αντιληπτό ότι αποκλείονται από το δικαίωμα διεμφυλικά άτομα τα οποία επιθυμούν να αυτοπροσδιορίσουν το φύλο τους στα επίσημα έγγραφα και είναι παντρεμένα. Στις περιπτώσεις όπου τα διεμφυλικά αυτά άτομα έχουν και παιδιά, η κατάσταση περιπλέκεται περαιτέρω. Το όνομα που επιλέγει το ίδιο το άτομο, απαγορεύεται να αναφέρεται στη ληξιαρχική πράξη γέννησης του παιδιού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το παιδί να έχει γονέα με «νεκρό όνομα» (dead name), δηλαδή το καταχωρισμένο κατά τη γέννηση όνομα του γονέα και όχι αυτό το οποίο έχει επιλέξει ο ίδιος ο γονέας. (Σωτηρόπουλος, 2022).

Ακόμη μία απαγόρευση αποτελεί και ο συγκεκριμένος αριθμός των φορών χρήσης του δικαιώματος από τα διεμφυλικά άτομα. Στις διαδικασίες νομικής αναγνώρισης του φύλου, μπορούν να υποβληθούν τα άτομα μέχρι δύο φορές. Το επίθετο των διεμφυλικά άτομα τα οποία δεν έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα. Αυτό συμβαίνει, καθώς ο νόμος είναι δομημένος στη βάση ελληνικής ληξιαρχικής πράξης γέννησης. Θετική εξέλιξη αποτελεί η άρση της τελευταίας διάκρισης από την εφαρμογή του νόμου. Η ελληνική δικαιοσύνη αποφάσισε να εφαρμοστούν οι ανάλογες διατάξεις αναλογικά για το διεμφυλικό προσφυγικό πληθυσμό. Τα ελληνικά έγγραφα θα τροποποιούνται βάσει της ταυτότητας φύλου με την οποία αυτοπροσδιορίζονται τα άτομα. (Σωτηρόπουλος, 2022).

3.5 Θέσεις κομμάτων για τη ψήφιση του ν. 4491/2017

Αξίζει να παρουσιάσουμε τα κεντρικά σημεία της κοινοβουλευτικής συζήτησης ορισμένων κομμάτων, λόγω οικονομίας χρόνου. Η κ. Καββαδία, εισηγήτρια του ΣΥ.ΡΙΖ.Α, τόνισε τη σημαντικότητα ψήφισης του νομοσχεδίου για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου. Η απλούστευση της διαδικασίας μεταβολής των στοιχείων στα επίσημα έγγραφα αποτέλεσε ένα ιδιαίτερα σημαντικό βήμα, στη βάση του σεβασμού του δικαιώματος στον αυτοπροσδιορισμό. Επιπλέον, θα πραγματωνόταν

ένα ακόμη βήμα στην άμβλυνση φαινομένων βίας, κακοποίησης και μισαλλοδοξίας κατά των διεμφυλικών ατόμων. Η προάσπιση των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας αποτελεί υποχρέωση της πολιτείας και στηρίζεται στη συνταγματική αρχή της προστασίας της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας των πολιτών. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Γ' Συνόδου, 2017).

Η Νέα Δημοκρατία ως Αξιωματική Αντιπολίτευση, εξέφρασε τη θετική της στάση απέναντι στο διάλογο για το νομοσχέδιο. Αντιτέθηκε όμως στο σημείο της ελεύθερης βούλησης των διεμφυλικών ατόμων, να αυτοπροσδιορίζουν με αποκλειστικό γνώμονα αυτή, το φύλο τους. Ο κ. Παναγιωτόπουλος θεώρησε απαραίτητη τη συμβολή γιατρών και ψυχολόγων, οι οποίοι επί της ουσίας θα ενέκριναν ή όχι τον αυτοπροσδιορισμό του φύλου. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Γ' Συνόδου, 2017).

Η δυσφορία φύλου, την οποία αισθάνονται πολλές φορές τα διεμφυλικά άτομα αποτελεί μία κυρίως ιατρική κατάσταση. Επιπλέον, η ηλικία των διεμφυλικών ατόμων (κάτω των 18 ετών), αποτελεί ένα ακόμη προβληματικό σημείο του νόμου. Τα άτομα κάτω των 18 ετών καθοδηγούνται από την έλλειψη ωριμότητας για να λάβουν μία τόσο σημαντική απόφαση, περί τροποποίησης του φύλου και του ονόματος. Επομένως, η απλή δήλωση βούλησης των διεμφυλικών ατόμων δεν επαρκεί. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Γ' Συνόδου, 2017).

Προχωρώντας, ο κ. Μπαργιώτας ως εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ, επεσήμανε ότι ο ν. 4491/2017 κινούνται στο πλαίσιο σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συμβάδιζε με τις νομοθετικές εξελίξεις σε πλήθος ευρωπαϊκών κρατών. Η προάσπιση του δικαιώματος στον αυτοπροσδιορισμό και την αυτοδιάθεση των ατόμων είναι υποχρέωση του ελληνικού κράτους. Το κόμμα τάχθηκε υπέρ της ψήφισης του νομοσχεδίου. Επίσης, καταδίκασε τη συνειδητή θέση περί ομοιομορφίας της κοινωνίας. Η θέση αυτή υποστηρίχθηκε από βουλευτές και βουλευτίνες, στο πλαίσιο της συζήτησης της Ολομέλειας. Το κράτος οφείλει να προστατεύει και να υποστηρίζει κάθε μορφή διαφορετικότητας και μοναδικότητας των πολιτών. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Γ' Συνόδου, 2017).

Θα κλείσουμε τη παρούσα υποενότητα με τον κ. Καρακώστα και τη θέση της Χρυσής Αυγής. Ειδικότερα, ο κ. Καρακώστας χρησιμοποίησε τον όρο «νομοθετικά εκτρώματα» για να αναφερθεί στο ν. 4491/2017. Εκφράστηκε η θέση ότι το νομοσχέδιο στρεφόταν κατά της ελληνικής κοινωνίας, κατά της χριστιανικής θρησκευτικής πίστης και τέλος κατά του ίδιου του ελληνικού έθνους. Χρησιμοποιώντας τον λανθασμένο όρο «αλλαγή φύλου» πολλές φορές κατά τη διάρκεια της ομιλίας του, υπογράμμισε ότι το

δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού είναι επικίνδυνο. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Γ' Συνόδου, 2017).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υποθετική αναφορά σε αυτοπροσδιορισμό κάποιου ατόμου ως χελώνα καρέτα καρέτα. Η αναφορά αυτή χρησιμοποιήθηκε ως τεκμήριο για να δηλωθεί ότι ο αυτοπροσδιορισμός του φύλου των διεμφυλικών ατόμων δε πρέπει να επιτρέπεται. Στο ίδιο πλαίσιο αναφέρθηκε και η επίσημη θέση της εκκλησίας. Το κόμμα θεώρησε τη θεολογική προσέγγιση ως ενδεδειγμένη. Τα φύλα είναι δύο(αρσενικό, θηλυκό) και δε δύνανται να μεταβληθούν. Η κυβέρνηση όφειλε να δεχτεί την αντίθεση της εκκλησίας και να μη ψηφίζοταν το νομοσχέδιο. (Συνεδρίαση Ολομέλειας Γ' Συνόδου, 2017).

Προκύπτει επομένως ότι έννοια του φύλου έχει διττή ερμηνεία. Αποτελεί αφενός δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού των ατόμων. Υποστηρίχθηκε ότι η μη συμμόρφωση των ατόμων στα κοινωνικώς αποδεκτά πρότυπα σεξουαλικότητας και ταυτότητας φύλου, αποτελεί ψυχικό νόσημα. Ακόμη, εκσυγχρονίζεται η πατριαρχική ιδεολογία για το ρόλο των φύλων, μέσω του αποκλεισμό των διεμφυλικών ατόμων από τον. 4491/2017. (Ψωμοπούλου,2020).

Ως προς τη δεύτερη ερμηνεία του φύλου, φαίνεται ότι ο διεμφυλισμός παρουσιάζεται ως μία επικίνδυνη κατάσταση. Ο θεσμός της οικογένειας και η ελληνική κοινωνία απειλούνται άμεσα. Επιπλέον, η σεξιστική αναφορά στο δίπολο γυναίκα και άνδρας, φανερώνουν τον αποκλεισμό της πληθώρας των έμφυλων ταυτοτήτων από το νόμο. Το συντηρητικό πολιτικό σύστημα αναδεικνύεται και μέσω των σεξιστικών, ομοφοβικών και τρανσφοβικών τοποθετήσεων. Ο νόμος για τη νομική αναγνώριση φύλου, διαφαίνεται ότι αποτελεί μία ακραία ριζοσπαστική κίνηση της αριστερής κυβέρνησης. Η έννοια του ανθρώπινου δικαιώματος απουσιάζει και ερμηνεύεται με την επικράτηση στερεοτύπων για το φύλο και την έκφρασή του. (Ψωμοπούλου,2020).

4. Κρίση της δημοκρατίας και περιστολή των κούρ δικαιωμάτων στην Ελλάδα

Η ευρύτερη κρίση του δημοκρατικού πολιτεύματος συνδέεται στενά με την επικράτηση οξείας οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Ο βαθμός παρεμβατισμού των οικονομικά ισχυρών κρατών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνέβαλε στη συρρίκνωση της δημοκρατίας. Η Ελλάδα δεν ήταν σε θέση να αποφασίζει αυτοβούλως για πληθώρα πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών μέτρων. Η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της εκτελεστικής εξουσίας αποτελεί ξεκάθαρο δείγμα του περιορισμού των δημοκρατικών ελευθεριών. Οι εξουσίες της Βουλής μειώνονται σημαντικά, γεγονός το οποίο επιφέρει αρνητικό αντίκτυπο στο ζήτημα των κούρ δικαιωμάτων. (Καλτσώνης, 2021).

Η παγκόσμιας κλίμακας οικονομική κρίση του 2008 επηρέασε βαθύτατα την Ελλάδα σε πολλαπλά επίπεδα. Κατ' επέκταση, το δημοκρατικό πολίτευμα τέθηκε σε κρίση και περιορίστηκαν κατοχυρωμένα δικαιώματα και ελευθερίες των πολιτών. Η επιβολή μνημονίων και η σημαντική μείωση σε μισθούς και συντάξεις, αναφέρονται ως ενδεικτικά παραδείγματα της οικονομικής κρίσης. Ακολούθησαν και άλλοι τύποι κρίσης στη χώρα, όπως η προσφυγική. (Σακελλαροπούλου, 2021).

Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο όμως, η βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση οδηγεί τις κυβερνήσεις στην προσπάθεια επίλυσης οικονομικών προβλημάτων. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η προάσπισή τους δεν αποτελούν προτεραιότητα. Στο πλαίσιο της έξαρσης ρατσιστικών και ομοφοβικών φαινομένων, η διεκδίκηση δικαιωμάτων για η κούρ κοινότητα επιβαρύνεται σε μεγάλο βαθμό. (Καλτσώνης, 2021).

Η ντε φάκτο περιστολή των συνταγματικών και των νόμιμων δημοκρατικών ελευθεριών αποτυπώνεται μέσω του ακόλουθου παραδείγματος. Η ύπαρξη πολλών περιστατικών αθέμιτης αστυνομικής βίας στη περίπτωση της Ελλάδας συνδέεται με τη κρίση της δημοκρατίας. Σε αυτά τα περιστατικά θα προσθέσουμε και την αστυνομική βία κατά μελών της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Η ομοφοβία και η τρανσφοβία κυριαρχούν στα σώματα ασφαλείας, όπως έχει παρατηρήσει και η Επιτροπή της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+. Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν, τα δικαιώματα των κούρ πολιτών καταπατώνται. (Καλτσώνης, 2019).

Θα παραθέσουμε μερικά ακόμη παραδείγματα περιορισμού των δημοκρατικών ελευθεριών στο πλαίσιο της ελληνικής κοινωνίας. Ο *de jure* (δηλαδή νόμιμος επί της ουσίας) περιορισμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών, διέπει τα παραδείγματα

αυτά. Νέοι πρόσθετοι περιορισμοί για το ζήτημα της ρύθμισης των διαδηλώσεων με τον ν. 4703/2020, κατάργηση του πανεπιστημιακού ασύλου και εγκαθίδρυση αστυνομικών αρχών στα πανεπιστημιακά ιδρύματα με τον ν. 4477/2021. (Καλτσώνης, 2019).

Οι προαναφερθείσες μεταβολές στην ελληνική νομοθεσία, επί της πραγματικότητας πιέζουν με έντονους τρόπους προς τη κατεύθυνση του περιορισμού των δημοκρατικών ελευθεριών. Σε αυτό το πλαίσιο, καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη η διεκδίκηση και εφαρμογή των δικαιωμάτων για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. Η ευρύτερη περιστολή της ισχύς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καταπιέζει και τα κούιρ δικαιώματα. (Καλτσώνης, 2021).

Τα αποτελέσματα των εκλογικών διαδικασιών στη χώρα το 2012, ανέδειξαν και συμπτώματα κρίσης του ελληνικού δημοκρατικού πολιτεύματος. Η αμφισβήτηση της δημοκρατίας ήταν συνυφασμένη με την ανάδειξη της Χρυσής Αυγής ως αντιπροσωπευτικού κόμματος των πολιτών. Η επικράτηση δυσμενών οικονομικών συνθηκών στη χώρα ευνόησε την άνοδο του συγκεκριμένου ακροδεξιού κόμματος. Είναι εύλογα αντιληπτό, όπως είδαμε και σε προηγούμενες παραγράφους, ότι η συγκεκριμένη κομματική παράταξη ήταν εντελώς αντιτιθέμενη στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα. (Καλτσώνης, 2018).

Η ευρύτερη κρίση του δημοκρατικού πολιτεύματος συνδέεται στενά με την επικράτηση οξείας οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Ο βαθμός παρεμβατισμού των οικονομικά ισχυρών κρατών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνέβαλε στη συρρίκνωση της δημοκρατίας. Η Ελλάδα δεν ήταν σε θέση να αποφασίζει αυτοβούλως για πληθώρα πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών μέτρων. Η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων της εκτελεστικής εξουσίας αποτελεί ξεκάθαρο δείγμα του περιορισμού των δημοκρατικών ελευθεριών. Οι εξουσίες της Βουλής μειώνονται σημαντικά, γεγονός το οποίο επιφέρει αρνητικό αντίκτυπο στο ζήτημα των κούιρ δικαιωμάτων. (Χαραλάμπους, 2022).

Αξίζει να αναφέρουμε ενδεικτικά τη πρόταση τροποποίησης του άρθρου 44. Μέσω αυτής καθίστανται κατά πολύ πιο εύκολες οι διαδικασίες έκδοσης Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου. Σε ένα πλαίσιο τέτοιου τύπου, η πρόταση νομοσχεδίων για την εξασφάλιση ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων, καθίσταται δύσκολη. Το ζήτημα των δικαιωμάτων της κούιρ κοινότητας, δεν αποτελεί προτεραιότητα σε έκτακτες συνθήκες οικονομικής κρίσης. Επιπλέον, η Βουλή, η οποία έχει αναδειχθεί από το εκλογικό σώμα δε δύναται να επεξεργαστεί επαρκώς τις προτάσεις νόμων. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι

ακόμη και αν το βουλευτικό σώμα επιθυμεί να προωθήσει τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών, είναι ένα περίπλοκο εγχείρημα. (Καλτσώνης, 2018).

Οι αστικές δημοκρατίες συρρικνώθηκαν από το 2008 και έπειτα σε παγκόσμια κλίμακα. Το γεγονός αυτό συνδέεται θεμελιωδώς με τις τάσεις περιστολής της λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος και κατ' επέκταση των κούιρ δικαιωμάτων. Η οικονομική κρίση απαιτεί δραματική μείωση των κοινωνικών κεκτημένων, προκειμένου οι κοινωνίες να κατορθώσουν να ανταπεξέλθουν. (Χαραλάμπους, 2022).

Οι σιδερόφραχτες δημοκρατίες αποτελούν τη σύγχρονη μορφή του δημοκρατικού πολιτεύματος και η Ελλάδα δεν εξαιρείται από αυτό το φαινόμενο. Πιο αναλυτικά, η συρρίκνωση των κοινοβουλευτικών εξουσιών, συνοδεύεται από την άνοδο πολιτικών κομμάτων με ακροδεξιά χαρακτηριστικά. Σε πολλές περιπτώσεις, όπως συνέβη και με τη περίπτωση της Ελλάδας. Παρατηρούμε την άνοδο φασιστικών κομμάτων. Η άνοδος της Χρυσής Αυγής, επιβεβαιώνει τη παραπάνω θέση. Οι συντηρητικές, ρατσιστικές και ευρύτερα φοβικές θέσεις κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας αποτελούν παγιωμένη κατάσταση. Υπό αυτές τις συνθήκες επομένως, η προώθηση και η ψήφιση νομοσχεδίων που άπτονται των κούιρ δικαιωμάτων επιβαρύνεται κατά πολύ. (Καλτσώνης, 2019).

Επιπρόσθετα, με τη παράλληλη αύξηση της εγκληματικής δράσης και την παρατεταμένη χρήση αυθαίρετης αστυνομικής βίας, δημιουργούνται περαιτέρω προβλήματα. Οι ΛΟΑΤΚΙ+ πολίτες, ζουν σε συνθήκες φόβου και έλλειψης ασφάλειας. Πολλά περιστατικά αστυνομικής βίας, οφείλονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό και/ή τη ταυτότητα και την έκφραση φύλου των ατόμων. Η καταπάτηση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ολοφάνερη σε αυτές τις περιπτώσεις. Η ανοχή των κυβερνήσεων και η στήριξή τους από μεγάλα ποσοστά πολιτών απογοητευμένων από τη λειτουργία των σοσιαλδημοκρατικών κυβερνήσεων, εντείνει τη περιστολή των κούιρ δικαιωμάτων. (Καλτσώνης, 2019).

Σε περιόδους κρίσης και ευρύτερης επικράτησης συνθηκών ανασφάλειας, κάθε μορφή ετερότητας αντιμετωπίζεται ως επικινδυνότητα. Ακόμα, κανονικοποιούνται οι κοινωνικές ανισότητες και τα φαινόμενα διακρίσεων. Η ήδη επιβαρυνόμενη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα φαίνεται να απειλεί τους θεσμούς της πατρίδας, της θρησκείας και της πατριαρχικής μορφής οικογένειας. Επομένως, σε αυτό το πλαίσιο η καταστρατήγηση των δικαιωμάτων της και η παρεμπόδισή της από τη διεκδίκηση δικαιωμάτων ευρύτερα, μοιάζει ως η μόνη επιλογή. (Ψωμοπούλου, 2020).

Η παρούσα εργασία ολοκληρώνεται με τη παρουσίαση και ανάλυση της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και δύο νόμων που αφορούν τη κούρ κοινότητα στη περίπτωση της Ελλάδας. Επιπλέον, γίνεται μία απόπειρα σύνδεσης της κρίσης της δημοκρατίας και της ανάδειξης ακροδεξιών μορφωμάτων, με τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα.

Συμπεράσματα

Φτάνοντας στο κλείσιμο της παρούσας εργασίας, είμαστε σε θέση να συμπεράνουμε ότι σε παγκόσμια κλίμακα οι Αρχές της Yogyakarta λειτουργούν ως σημαντικές συστάσεις για τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Το περιεχόμενο των Αρχών, βασίζεται στην εξασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δίνοντας έμφαση στις διαστάσεις της σεξουαλικότητας και της ταυτότητας φύλου των ατόμων.

Το εύρος των δικαιωμάτων καλύπτει πάρα πολλά ζητήματα της ιδιωτικής, της οικογενειακής και της δημόσιας ζωής των κοινών ατόμων. Αναλυτικότερα, συστήνεται η προάσπιση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών ως προς τα ζητήματα εξασφάλισης ισότητας και ισονομίας. Ακόμα, συναντάμε τη προστασία της ζωής και της ιδιωτικότητας, την ελευθερία μετακίνησης και αναζήτησης ασύλου. Από τη μελέτη των Αρχών της Yogyakarta εντοπίζουμε και την απαγόρευση βασανιστηρίων και εργασιακών ανισοτήτων, λόγω ταυτότητας φύλου και/ή σεξουαλικότητας των ατόμων.

Είναι σημαντικό να αναφερθούμε στην εξειδικευμένη αναφορά που γίνεται στα διαφυλικά κοινά άτομα (intersex). Το κείμενο των Αρχών της Yogyakarta παρουσίαζε σημαντικές ελλείψεις ως προς το ζήτημα των διαφυλικών ατόμων, αφήνοντάς τα με αυτό το τρόπο εκτεθειμένα σε φαινόμενα διακρίσεων. Το περιεχόμενο του κειμένου Plus 10, συμπληρώνει τις προαναφερθείσες ελλείψεις. Τα διαφυλικά άτομα προστατεύονται από συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού και φτώχειας, λόγω της ταυτότητας φύλου τους. Επιπλέον, συστήνεται η ισχύς του δικαιώματος στη νομική αναγνώριση του φύλου τους από όλα τα κράτη.

Θα συνεχίσουμε με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Σύσταση 15. Η Σύσταση αυτή, όπως και τα περισσότερα κείμενα της Ένωσης, δεν έχει νομική δεσμευτική ισχύ. Ωστόσο, αποτελεί ένα θεμελιώδες βήμα για τη προάσπιση των κοινών δικαιωμάτων στα κράτη μέλη. Το περιεχόμενο της Σύστασης καλύπτει ένα ευρύ φάσμα, ισχυρών συστάσεων για ενσωμάτωση στις νομοθεσίες των κρατών μελών.

Αναλυτικότερα, η προστασία της ζωής, η ελευθερία έκφρασης και η καταπολέμηση διακρίσεων στον εργασιακό τομέα αποτελούν κοινά σημεία με τις Αρχές της Yogyakarta. Επιπρόσθετα, ευρωπαϊκές επιδιώξεις αποτελούν και η ισχυρή παρότρυνση των κρατών μελών για νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου των διεμφυλικών πολιτών.

Η άνοδος συντηρητικών και ακροδεξιών πολιτικών μορφωμάτων στη πολιτική σκηνή των ευρωπαϊκών χωρών, επηρεάζει σημαντικά τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Τα παραδείγματα των κρατών της Ουγγαρίας, της Πολωνίας και της Ρουμανίας, επιβεβαιώνουν τη παραπάνω θέση. Στα κράτη αυτά, περιορίστηκε σημαντικά η λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Κοινό σημείο, αποτέλεσε ο περιορισμός της ανεξάρτητης λειτουργίας των δικαστηρίων.

Οι πολίτες με αυτό το τρόπο αποθαρρύνθηκαν αφενός από τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους και αφετέρου από τη προσφυγή στη δικαιοσύνη σε περιπτώσεις καταστρατήγησης των δικαιωμάτων. Ο κουίρ πληθυσμός στα κράτη αυτά, έγινε αντικείμενο μισαλλόδοξων και φοβικών ρητορικών στο πλαίσιο του δημόσιου λόγου. Ακόμα, δε προωθήθηκαν καθόλου διαδικασίες ενσωμάτωσης νομοσχεδίων για τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα.

Αναφορικά με τη περίπτωση της Ελλάδας, η Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, αποτελεί ένα εξαιρετικά θεμελιώδες κείμενο. Βάσει αυτού, δίνονται κατευθυντήριες γραμμές και προτείνεται μία σειρά μέτρων για τη καταπολέμηση των διακρίσεων κατά της κουίρ κοινότητας. Επιπλέον, ρυθμίζονται πτυχές της καθημερινής ζωής των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών.

Σε ένα πιο αναλυτικό πλαίσιο, ο πρώτος πυλώνας της Στρατηγικής αφορά τη καταπολέμηση των διακρίσεων έναντι των κουίρ ατόμων. Εκπαίδευση, ισοτιμία στον εργασιακό τομέα, διασφάλιση παροχών υγείας αποτελούν τα ζητήματα τα οποία ρυθμίζονται. Η άρση του περιορισμού των ομόφυλων ατόμων τα οποία επιθυμούν να αιμοδοτούν, με Υπουργική Απόφαση, αποτελεί μία θετική εξέλιξη.

Η ψήφιση νομοθετημάτων και/ή η προσθήκη διατάξεων σε υφιστάμενους νόμους για τη κουίρ κοινότητα, αν και φαινομενικά συμβάλλει στη διασφάλιση των δικαιωμάτων της, δε λειτουργεί πάντα με αυτό το τρόπο. Πιο ειδικά, με τον αντιρατσιστικό νόμο 4285/2014, προστέθηκαν τα στοιχεία της ταυτότητας φύλου και της σεξουαλικότητας ως αίτια ρητορικής μίσους και βίαιων συμπεριφορών.

Ωστόσο, ο νόμος δε δύναται να εφαρμοστεί αποτελεσματικά για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Αυτό συμβαίνει, καθώς βάσει μίας συγκεκριμένης διάταξης, αν δεν απειληθεί η σωματική ακεραιότητα του ατόμου σε δημόσιο χώρο, το κατηγορούμενο άτομο δε καταδικάζεται σε ποινή. Συμπερασματικά, αν και υφίσταται νομοθέτημα, πρακτικά είναι δύσκολο να εφαρμοστεί.

Σε παρόμοιο κλίμα κινείται και ο νόμος 4443/2016, ο οποίος στοχεύει στη καταπολέμηση των διακρίσεων. Για ακόμη μία φορά τα χαρακτηριστικά του

σεξουαλικού προσανατολισμού και/ή της ταυτότητας φύλου των ατόμων, έχουν προστεθεί. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα επομένως, απαγορεύεται να γίνουν αντικείμενα διακριτικής μεταχείρισης, λόγω στοιχείων της προσωπικότητάς τους. Παρόλα αυτά, ο νομοθέτης αφήνει κενά ως προς το ζήτημα της εκπαίδευσης, της κοινωνικής ασφάλισης και των κοινωνικών παροχών.

Παρατηρούμε λοιπόν μία έντονη αντίφαση εντός του ίδιου νομοσχεδίου. Από τη μία πλευρά, απαγορεύονται οι διακρίσεις κατά των κουίρ πολιτών στον εργασιακό τομέα. Από την άλλη ωστόσο, η σεξουαλικότητα και/ή η ταυτότητα φύλου των ατόμων, δεν αναφέρονται καθόλου ως αίτια απαγόρευσης διακρίσεων σε θέματα εκπαίδευσης, απόλαυσης κοινωνικών αγαθών και κοινωνικής ασφάλισης. Τα κουίρ εργαζόμενα άτομα επομένως, παραμένουν σε επισφαλείς εργασιακές συνθήκες και πολλαπλώς εκτεθειμένα.

Ως προς το νομοσχέδιο 4356/2015 για την επέκταση του συμφώνου συμβίωσης στα ομόφυλα ζευγάρια, μπορούμε να συμπεράνουμε πολλά στοιχεία. Η Ελλάδα επί της ουσίας, εξαναγκάστηκε να προχωρήσει στη ψήφιση του νόμου, κατόπιν της απόφασης του Δικαστηρίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Μέλη της κουίρ κοινότητας κατέφυγαν σε αυτό, καθώς υπέστησαν σαφή διάκριση. Ειδικότερα, στο αρχικό νομοσχέδιο του 2008 για το σύμφωνο συμβίωσης, κατοχυρωνόταν συνταγματικά η σύναψη αυτού αποκλειστικά στα ετερόφυλα ζευγάρια.

Ελλιπές σημείο του νομοσχεδίου αποτελεί το άρθρο 9. Η διατήρηση του τεκμηρίου της πατρότητας όπως και στο νόμο του 2008, αποκλείει τα κουίρ άτομα από την απόκτηση παιδιών μέσω παρένθετης μητρότητας. Σε αντίθεση, η παρένθετη μητρότητα επιτρέπεται για τα ετερόφυλα ζευγάρια. Επιπλέον, δεν αναγνωρίζονται συνταγματικά γονεϊκά δικαιώματα στο μη βιολογικό γονέα. Τα σημεία αυτά δυσχεραίνουν τη ζωή των κουίρ ζευγαριών.

Ο νόμος 4491/2017 για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου των διεμφυλικών πολιτών, παρουσιάζει και αυτός ενδιαφέρουσες πτυχές. Πιο αναλυτικά, παρόλο που κατοχυρώνεται το δικαίωμα στη νομική αναγνώριση του φύλου στη βάση του αυτοπροσδιορισμού, εντοπίζονται πολλές προβληματικές διατάξεις. Οι διαδικασίες διόρθωσης του ονόματος, του επιθέτου και του φύλου στα επίσημα έγγραφα, είναι ακόμη πιο περίπλοκες για τα ανήλικα άτομα.

Επίσης, τα διεμφυλικά άτομα πρέπει να είναι άγαμα ή διαζευγμένα. Αυτό το γεγονός, αποκλείει τα νυμφευμένα διεμφυλικά άτομα από τις προαναφερθείσες διαδικασίες. Ακόμα, τα διεμφυλικά άτομα τα οποία έχουν αποκτήσει παιδιά πριν τη

μεταβολή των στοιχείων τους, αναγράφονται στη ληξιαρχική πράξη γέννησης των παιδιών τους, με το παλιό τους όνομα. Τέλος, τα άτομα βάσει του νόμου, είναι σε θέση να κάνουν χρήση του δικαιώματος μέχρι δύο φορές.

Η περίοδος της βαθιάς οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, οδήγησε σε έναν ευρύτερο περιορισμό των δημοκρατικών λειτουργιών και ελευθεριών. Σε αυτό το πλαίσιο, η άνοδος ακροδεξιών κομμάτων και η επικράτηση ρατσιστικών φαινομένων βίας, συμπίεσε κατά πολύ τη προώθηση και τη προστασία των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Α΄ Αρχεία

Εθνική Στρατηγική για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ+.

Έκδοση Καταλόγου Κωδικών της Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νόσων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας (ICD-International Classification of Diseases).

ΙΖ΄ Περίοδος (Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας), Σύνοδος: Α΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΝΑ΄ 22/12/2015

ΙΖ΄ Περίοδος (Προεδρευόμενης Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας), Σύνοδος: Γ΄ Σύνοδος, Συνεδρίαση: ΣΤ΄ 09/10/2017

Σύσταση CM/Rec(2010)5 της Επιτροπής Υπουργών των κρατών μελών σχετικά με μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου.

Β΄ Νόμοι

Νόμος 4285 Σεπτεμβρίου 2014

Νόμος 4356 Δεκεμβρίου 2015

Νόμος 4443 Δεκεμβρίου 2016

Νόμος 4491 Οκτωβρίου 2017

Νόμος 4636 Νοεμβρίου 2019

Γ΄ Ιστοσελίδες

Yogyakarta Principles: <https://yogyakartaprinciples.org> (πρόσβαση στις 17/10/2023).

Yogyakarta Principles plus 10: <https://yogyakartaprinciples.org> (πρόσβαση στις 17/10/2023).

Τα δικαιώματα ΛΟΑΤ στην Ελλάδα: <http://www.paremvassi.gr> (πρόσβαση στις 22/11/2023).

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Καλτσώνης, Δ. (2018, Αύγουστος) Τι δημοκρατία χρειαζόμαστε; :<https://kaltsonis.blogspot.com> (πρόσβαση στις 9/11/2023).
- Καλτσώνης, Δ. (2019, Ιανουάριος) Ο Μαρξ και οι σύγχρονες δημοκρατίες: <https://kaltsonis.blogspot.com> (πρόσβαση στις 5/11/2023).
- Μάλλιος, Β. (2022, Ιανουάριος) Ομοφυλόφιλα άτομα και αιμοδοσία: <https://www.syntagmawatch.gr> (πρόσβαση στις 15/12/2023).
- Μιχαήλ, Β. (2013). Πως η κρίση επηρεάζει τις Δημοκρατικές διαδικασίες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Παπαδοπούλου, Λ. (2019, Ιούνιος) Ποια είναι τα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα στην Ελλάδα: <http://syntagmawatch.gr> (πρόσβαση στις 10/12/2023).
- Σακελλαροπούλου, Κ. (2021, Ιανουάριος) Δημοκρατία, κράτος δικαίου και δικαιώματα: <https://www.efsyn.gr> (πρόσβαση στις 12/11/2023).
- Σωτηρόπουλος, Β. (2022, Μάιος) Τα ΛΟΑΤΚΙ δικαιώματα στην Ελλάδα: <https://gr.boell.org> (πρόσβαση στις 22/11/2023).
- Χαραλάμπους, Κ. (2022). Η νομική κατοχύρωση των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο (διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Κύπρου, Κύπρος.
- Ψωμοπούλου, Κ. (2020). Η Βουλή των Ελλήνων εννοιολογεί το φύλο: ανάλυση κοινοβουλευτικού λόγου για τη νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου. *Κοινωνική Πολιτική*, 13, 110-128.
- Τάκης, Α. (2017, Νοέμβριος, 20-23) Η αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού στο ευρωπαϊκό δίκαιο, Σεμινάριο «Ισότητα και απαγόρευση των διακρίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση» , Θεσσαλονίκη
- Ξενόγλωσση**
- Kaltsonis, D. (2021, April) The end of democracy: <https://legalform.blog> (πρόσβαση στις 3/12/2023).
- Sitter, N., & Bakke, E. (2019). Democratic backsliding in the European Union.

.